

Proměny skautského hnutí během koronavirové krize

Bc. Martin Nevařil

Diplomová práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Martin Nevařil**
Osobní číslo: **H19995**
Studijní program: **N0111A190013 Sociální pedagogika**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Proměny skautského hnutí během koronavirové krize v ČR**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti pedagogiky volného času, skautingu a koronavirové krize.

Příprava metodiky empirické části práce, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu prostřednictvím metody dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování diplomové práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

HONZÁK, R., K. DRBAL a V. CÍLEK, 2020. Doba koronavirová. Praha: Zed'. ISBN 978-80-907-6744-7.

CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.

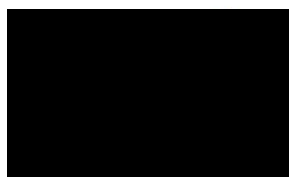
PRYMULA, Roman a Miroslav ŠPLIŇO, 2006. SARS: syndrom akutního respiračního selhání. Praha: Grada. ISBN 80-247-1550-3.

RYNDA, Ivan, 2015. Krize: společnost, kultura a ekologie. Praha: Togga. ISBN 978-80-747-6086-0.

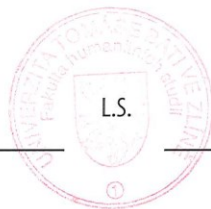
VALLORY, Eduard, 2016. Světový skauting: výchova ke globálnímu občanství. Praha: Junák – český skaut. Tiskové a distribuční centrum. ISBN 978-80-7501-097-1.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Jana Martincová, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **15. ledna 2021**
Termín odevzdání diplomové práce: **23. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 15. ledna 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Berů na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- berů na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 5. 3. 2021

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevyjádřeně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být sčít nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může za zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, optiky nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také zasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, ušije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor uctivého díla udělit svolení bez věcného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Nemá-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdětku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží ke větší výdětku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Svět zachvátila pandemie viru SARS-COV-2 a život lidí se naprosto změnil. Byly zavřeny školy, restaurace, služby a mnoho dalších institucí. Vláda vydala nařízení, které zakazovalo styk osob. Žádné kroužky a organizace nemohly vykonávat svoji běžnou činnost. Všechny aktivity byly zkrátka pozastaveny. Pozastavení činnosti se nevyhnula organizace Junák – Český skaut, která je ústřední součástí následujícího výzkumu. Tento výzkum se zaměřil na členy organizace Junák-Český skaut, kteří se nechtěli s nečinností smířit a určitým způsobem přizpůsobili svoji činnost dané situaci. Museli najít jinou formu, přejít na jiný systém, jak by se mohli spolu scházet. Někteří nabídli pomocnou ruku a konali různé dobrovolné činnosti. Výzkum si kladl za cíl zjistit, k jakým změnám v této organizaci docházelo během koronavirové krize, zdali se členové scházeli a jakým způsobem probíhala skautská pomoc. K tomu byl použit dotazník skládající se ze 48 položek. Jedná se o soubor škálových, uzavřených a polouzavřených otázek.

Teoretická část výzkumu je rozdělena do tří kapitol, jenž pojednávají o Pedagogice volného času, skautingu a koronaviru obecně.

Klíčová slova: skauting, koronavirus, pedagogika volného času, covid-19

ABSTRACT

The SARS-COV-2 pandemic has swept the world and many people's lives have been completely changed. Schools, restaurants, services and many other institutions had to close down. The government issued a decree that banned contact between people. Clubs and organizations could no longer carry out their normal activities. All activities were simply suspended. The organization Junák - Czech Scout, which is a central part of the following research, did not avoid the suspension of activities either. This research is focused on the members of the Junák - Český skaut organization who did not want to stop. They tried to adapt their activities to the situation. They had to find another form of running the organization and switch to a new system that enabled them to meet together. Some of them offered their help and did many voluntary activities. The research focused on finding out which kind of changes took place in the organization during the coronavirus crisis. For this purpose, a questionnaire consisting of 48 questions was used with a set of scale, closed and semi-closed questions being employed.

The theoretical part of the research is divided into three chapters which deal with the Pedagogy of Leisure Time, Scouting and Coronavirus in general.

Keywords: scouting, coronavirus, covid-19, pedagogy of free time

„POKUSME SE ZANECHAT TENTO SVĚT O TROCHU LEPŠÍM, NEŽ
JAKÝ BYL, KDYŽ JSME NA NĚJ PŘIŠLI.“

— ROBERT BADEN-POWELL

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji paní Mgr. Janě Martinové, PhD. za odborné vedení práce a poskytování cenných rad a konzultací při zpracování mé diplomové práce. Poděkování patří také Humanitní fakultě Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a všem jejím pedagogům a pracovníkům. V neposlední řadě děkuji mým přátelům za podporu a trpělivost při psaní závěrečné diplomové práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU	13
1.1 PEDAGOGIKA	13
1.2 VOLNÝ ČAS	14
1.3 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU	17
1.3.1 PŘEDMĚT PEDAGOGIKY VOLNÉHO ČASU	17
1.3.2 CÍLE VÝCHOVY VE VOLNÉM ČASE	18
1.4 TŘI TERMINOLOGICKÉ PŘÍSTUPY V PEDAGOGICE VOLNÉHO ČASU	20
1.4.1 VÝCHOVA MIMOŠKOLNÍ, MIMOTŘÍDNÍ A MIMOVYUČOVACÍ	20
1.4.2 VÝCHOVA VE VOLNÉM ČASE A PROSTŘEDNICTVÍM VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT	21
1.4.3 VÝCHOVA FORMÁLNÍ, NEFORMÁLNÍ A INFORMÁLNÍ.....	21
1.5 VYBRANÉ ORGANIZACE A USKUPENÍ PRO VOLNÝ ČAS DĚTÍ A MLÁDEŽE	22
1.5.1 ŠKOLNÍ DRUŽINA.....	22
1.5.2 STŘEDISKO VOLNÉHO ČASU	23
1.5.3 JINÉ VOLNOČASOVÉ INSTITUCE	24
2 JUNÁK – ČESKÝ SKAUT	25
2.1 HISTORIE SKAUTINGU	26
2.1.1 ERNEST THOMPSON SETON.....	26
2.1.2 ROBERT BADEN-POWELL	27
2.1.3 HISTORIE ČESKÉHO SKAUTINGU	28
2.2 ZÁKLADNÍ PILÍŘE SKAUTINGU	30
2.2.1 ZÁKLADNÍ PRINCIPY SKAUTINGU	30
2.2.2 SKAUTSKÁ VÝCHOVNÁ METODA	32
2.2.3 POSLÁNÍ JUNÁKA	33
2.3 SKAUTING A PANDEMIE	34
3 PANDEMIE COVID-19	36
3.1 KORONAVIRUS	37
3.2 KORONAVIRUS V ČESKÉ REPUBLICE	39

II PRAKTICKÁ ČÁST.....	42
4 VÝZKUM	43
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	43
4.2 POJETÍ VÝZKUMU	44
4.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	44
4.4 VÝKUMNÝ NÁSTROJ	48
5 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	50
6 ANALÝZA DAT	51
SHRNUTÍ VÝSLEDKU	68
ZÁVĚR.....	70
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	73
INTERNETOVÉ ZDROJE	76
SEZNAM GRAFŮ	79
SEZNAM TABULEK	81
SEZNAM PŘÍLOH.....	82
PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK	83

ÚVOD

Tématem diplomové práce jsou Proměny skautského hnutí během koronavirové krize. Jedná se o stále aktuální téma, neboť pandemie do dnes trvá a značně lidem ovlivňuje život. Běžný život se zastavil. Na základě vládních opatření byli majitelé restaurací, sportovišť i kulturních center nuceni zavřít své podniky. Zavírání se týkalo i základních, středních a vysokých škol. Byl omezen pohyb osob. Lidé žili v nejistotě, neboť nevěděli, jaké změny přijdou následující den, o čem vláda rozhodne či jaká vládní opatření nastanou.

V diplomové práci se zaměříme na pozastavení činnosti organizace Junák – Český skaut, ke kterému došlo 13. března 2020. Skautská střediska musela přeorientovat svoji běžnou činnost tak, aby vyhovovala vládním nařízením. Prostřednictvím této práce se snažíme tyto změny zaznamenat a analyzovat, neboť v situaci, která nastala, nemohli být některé ze skautských metod naplněny. Vedoucí se museli přizpůsobit nové vzniklé a absolutně nečekané situaci, což znamenalo přechod ze skautování v klubovnách na skautování na dálku nebo se začít věnovat dobrovolné činnosti, která spočívala v pomoci druhým lidem. Jakou pomoc skauti nabízeli nebo kterým občanům nejvíce pomáhali? Na tyto otázky jsme hledali odpověď.

Dále nás zajímalo, jak skauti hodnotili situaci, která nastala; co dělali při vypuknutí koronavirové krize, jak se vypořádali s online prostorem během schůzek a mnoho dalších. Jednalo se o problémy, které díky vzniklé situaci vyvstaly na povrch a staly se středem pozornosti nejenom skautského života, ale i toho běžného.

První kapitola je věnována teoretickým východiskům pojednávajících o pedagogice volného času. Kapitola obsahuje definice pedagogiky od různých autorů; rozdělení, funkce a formy volného času. Závěr kapitoly je věnován cílům, předmětu a náplni pedagogiky volného času a jsou zde popsány určité organizace, které se náplní volného času dětí a mládeže zabývají. Druhá kapitola je zaměřená na skaut, historii skautingu a jeho tři pilíře, kterými jsou metody, poslání a principy junáka. Závěr této kapitoly vypovídá o tom, jak pandemie skauting ovlivnila. Třetí a zároveň poslední kapitola se zabývá koronavirem z hlediska medicíny. Tato kapitola popisuje vypuknutí, výskyt a šíření koronaviru a jaké nařízení vláda České republiky, v souvislosti s pandemií, vydala a čím se museli lidé striktně řídit.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU

V diplomové práci jsou zkoumány změny skautské činnosti, ke kterým došlo v průběhu koronavirové krize. Jelikož se skaut řadí do pedagogiky volného času, je nutno si nejprve vymezit základní pojmy, jenž s ní souvisí. Jedná se o pedagogiku, volný čas a pedagogiku volného času jako celek.

1.1 Pedagogika

Pedagogikou se zabývá mnoho autorů, kterými je pojímána z různých teoretických směrů, proto se na světě setkáme s několika desítkami definic. Průcha (2013, s. 151) a Kolář (2012) ve svých pedagogických slovnících definují pedagogiku jako „*vědu a výzkum zabývající se vzděláváním a výchovou v nejrůznějších sférách života společnosti*“. Čabalová (2011, s. 14) bere pedagogiku jako „*společenskovědní disciplínu, která zkoumá důležité skutečnosti záměrného ovlivňování vývoje osobnosti člověka, jako jsou např.: výchova, vzdělání, výuka, obsah učiva, učení, školské systémy apod.*“

My zde pracujeme s definicemi, kde se pedagogika zabývá vzděláváním a výchovou. Proto si upřesníme tyto dva pojmy.

Výchova je záměrné či cílevědomé působení na jedince, díky kterému se utváří osobnost jedince. Na dítě působí již od nejranější fáze věku, kdy se učí určité normy chování, komunikaci či ojedinele návyky od svých rodičů. Oproti tomu **vzdělávání** se vztahuje především k dlouhodobé a institucionalizované formě edukace, kterou provádějí speciální edukátoři. Vede k socializaci jedince s důrazem na rozvíjení kognitivních stránek a kvalit jedince (Průcha, 2015).

Pedagogika se opírá o řadu vědních oborů a věd, které mezi sebou souvisí a navzájem se doplňují. Tento seznam se neustále rozšiřuje z důvodu jevů, která pedagogika zkoumá. Opírá se o výsledky sociálních, přírodních i technických věd (Kantorová a Grecmanová, 2008).

1.2 Volný čas

Volný čas je někdy zaměňován s pojmem životní styl. Avšak jedná se o dva rozdílné pojmy. Životní styl v sobě implementuje volný čas. Je jeho součástí. Dále zahrnuje postoje, hodnoty a způsoby, jakým lidé žijí.

Za volný čas označujeme dobu, která slouží k odpočinku, rekreaci nebo zábavě. Jedná se o dobu, kterou člověk naplňuje podle sebe a kdy vykonává aktivity z vlastního přesvědčení. Velice často jsou používány slova chtít a muset. Volný čas klade velký důraz na slovo chtít, neboť se jedná o čas, kdy jsou splněné všechny povinnosti a je jen na člověku, aby si zvolil, co bude dělat.

Pávková vymezila hlavní znaky volného času takto:

- Je to doba svobodné volby činností (člověk dělá to, co chce, nikoliv to, co musí);
- zvolené činnosti jsou pro člověka příjemné, přinášející potěšení a radost;
- činnosti ve volném čase dávají příležitost k rekreaci, odpočinku, obnově sil i k osobnostnímu rozvoji (Pávková, 2002, s. 11).

Důležitou součástí volného času jsou zájmové činnosti. Mezi ně řadíme např. koníčky, hobby atd. Někteří autoři řadí do volného času i dobu, kterou stráví na cestě za zájmovou činností nebo čekání u pokladen.

Duffková, Urban a Dubský dokázali ukotvit diferencovanost volného času do čtyř atributů. Prvním atributem je značná rozmanitost v trávení volného času, která je zapříčiněna především pokrokem a novými technologiemi. Oproti minulosti má dnešní doba více možností v sortimentu nabídky. Druhým atributem je snižování volného času. Současná společnost vytváří velký tlak na jedince především v jeho pracovním sektoru, kde mu jsou kladeny vyšší nároky, a naléhá se na dosažení konkrétního cíle. Běžná pracovní doba se stává nedostatečnou a začíná zasahovat do objemu volného času. Třetím atributem je sklon trávit čas pasivním způsobem. Tento atribut je způsoben především tím, že jedinci po práci nemá dostatek energie, motivace nebo času. Lidé více hledají nenáročné činnosti např.: sledování televize, četba, brouzdání po internetu aj. Dle uvedených autorů lidé méně vyhledávají zábavu v podobě divadla, výstav či koncertů. Posledním atributem, který Duffková a kol. uvádějí, je skutečnost, že trávení volného času koreluje s ekonomickými faktory člověka, které často rozhodují o způsobu, místu a frekvenci trávení volného času. (Duffková et al. 2008)

Janiš a Skopalová (2016, s. 36) tvrdí, že „každé vývojové období člověka lze charakterizovat určitou volnočasovou aktivitou (skupinou volnočasových aktivit), které mohou vycházet i ze stereotypních představ o dané skupině.“ Trávení volného času dětí a mládeže chápeme jako prostředek prevence vůči projevům rizikového chování. Navíc v tomto období jsou položeny základy pro tvorbu vztahu k volnočasové činnosti. Proto je důležité, aby se děti setkávaly s nejrůznějšími zálibami a vybrali si tu, která je bude nejvíce bavit, a která je bude dále určitým způsobem rozvíjet.

Existuje celá řada organizací a zařízení, které nabízejí širokou nabídku volnočasových aktivit – střediska volného času, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, Salesiánské hnutí mládeže, YMCA, YWCA, školní družiny a školní kluby, Skaut, o kterém budeme mluvit podrobněji a mnoho dalších. Z tohoto výčtu je možné usoudit, že volný čas dětí a mládeže je relativně dobře pokryt nabídkou institucionálně zajištěných aktivit (Janiš a Skopalová, 2016, s. 36).

V období dospělosti si člověk vybírá aktivity sám, zatímco u dětí jim činnosti vybírají rodiče. Je však známo, že si lidé volí aktivitu, kterou provozovali již v útlém věku a vydržela jim stále. Jak už bylo ale zmíněno, množství času, kdy se může dospělý aktivitám věnovat, ubývá. Je to způsobeno nově získanými povinnostmi, které dělíme mezi pracovní, rodičovské, domácí a partnerské (Pávková, 2002).

Musil (Musil, 2014) ve svém výzkumu a teorii volného času uvádí výpočet volného času, který znázornil pomocí vzorce:

$$VČ = CČ - (PČ + MPČ),$$

Kde VČ je volný čas,

CČ – celkový čas (24 hodin),

PČ – pracovní čas (čas strávený v práci nebo ve škole),

MPČ – mimopracovní čas, tj. vázaný čas (čas pro hygienu, jídlo, nákupy, starost o někoho apod.).

Pokud bychom chtěli najít protiklad k volnému času, pak by platilo:

$$\text{VOLNÝ ČAS} \times \text{ČAS POVINNOSTÍ}.$$

Jestliže dosadíme konkrétní číselné jednotky, tak lze získat přesné matematické vyjádření množství volného času, kterým jedinec disponuje.

Funkce volného času

Funkce volného času se rozlišují podle několika kritérií. Obecně můžeme tvrdit, že volný čas se podílí na utváření určitých hodnot a podporuje kvalitní rozvoj osobnosti. Pokud jedinec tráví čas s dalšími lidmi, tak rozvíjí a vytváří sociální vztahy, sociální interakci, mezilidskou komunikaci, působí na duševní a tělesné zdraví a snaží se předejít výskytu sociálně-patologických jevů (Hrbáček, 2016). Účastí na aktivitách určené pro trávení volného času získá, jak dospělý, tak dítě mnoho zážitků a zkušeností. Z obecného hlediska je jev volného času posuzován podle společenské funkce a funkce volného času významného pro člověka. Dále si uvedeme rozdělení funkcí podle tří autorů: Kratochvílové, Hofbauera a Opaschowskeho.

Pedagogické členění zaměřené na děti a mládež uvádí slovenská autorka E. Kratochvílová, která rozdělení funkce do pěti bodů:

- Zdravotně hygienická funkce (odpočinek, rekreace);
- seberealizační funkce (rozvoj svých zájmů, nadání, předpokladů);
- formativně výchovná funkce (tvořivost, vůle a motivace);
- socializační funkce (společenská);
- preventivní funkce (příležitost trávit čas přínosných způsobem). (Kratochvílová, 2004)

Oproti tomuto vymezení nabízí B. Hofbauer svůj pohled na funkce volného času:

- Odpočinek – regenerace pracovní síly;
- zábava – obnovení psychických sil;
- rozvoj osobnosti – spoluúčast na vytváření kultury. (Hofbauer, 2004, s. 13)

Horst W. Opaschowski ve své práci z roku 1977 uvádí komplexní funkce volného času. Jedná se o:

- a) rekreace – zotavení, uvolnění;
- b) kompenzace – odstraňování zklamání a frustrací, výchovu a další vzdělávání;
- c) kontemplace – hledání smyslu života a jeho duchovní výstavbu;
- d) komunikace – sociální kontakty a partnerství;

- e) participace – podílení se, účast na rozvoji společnosti;
- f) integrace – stabilizaci života rodiny a vrůstání do společenských organismů;
- g) enkulturace – kulturní rozvoj sebe samých, tvořivé vyjádření prostřednictvím umění apod. (Hofbauer, 2004, s. 15)

1.3 Pedagogika volného času

Pávková řadí pedagogiku volného času mezi jednu z pedagogických disciplín, která se zabývá výchovou ve volném čase, cíli, podmínkami a prostředky ve volném čase, pedagogickým ovlivňováním či zhodnocováním volného času (Pávková, 2014). Sleduje možnosti rozvoje osobnosti člověka v různých věkových obdobích – dětí, mládeže, dospělých v produktivním věku i seniorů ve volném čase.

Pedagogika volného času začala v oblasti výchovy ve volném čase sehrávat důležitou roli, neboť volný čas a s ním související výchova se stala natrvalo součástí společenského života. Vznik této pedagogické disciplíny je spojován s 2. polovinou 19. století a 1. polovinou 20. století. Vývoj teoretické a praktické části probíhal odlišně v různých zemích světa. V Evropě se systém lišil, neboť byla rozdělena na dva bloky – východní a západní. Západní země kladly důraz na pestrost institucí a dalších subjektů. Důraz byl kladen též na jejich autonomii. Zřizovatelé či provozovatelé byli různí – stát, soukromé subjekty, spolky, společnosti apod. Země východního bloku požadovaly jednotný systém. Zřizovatelem většiny institucí pro výchovu ve volném čase byl stát (Pávková, 2014).

Pedagogika volného času odráží tedy v různých směrech mnohotvárnost oblastí volného času, což se promítá i do její vnitřní struktury a součinnosti s dalšími příbuznými vědními disciplínami, jež řeší otázky výchovného zhodnocování volného času.

1.3.1 Předmět pedagogiky volného času

Co je předmětem pedagogiky volného času? Odpověď na otázku by byla jednoduchá, neboť středem zájmu pedagogické disciplíny je volný čas trávený určitou společenskou skupinou (dětí, mládež nebo dospělí). Avšak předmět disciplíny je mnohem komplexnější. Průcha uvádí, že pedagogika volného času se zabývá (ve vztahu k dětem a mládeži):

- 1) Obsahem, formami a prostředky edukačních aktivit pro kultivaci individuálně a společensky prospěšného trávení času u dětí a mládeže.
- 2) Činností školských a jiných zařízení, která zabezpečují edukaci ve volném čase.

- 3) Teorií a výzkumem toho, jak současná mládež (resp. i jiné skupiny populace) tráví volný čas v podmínkách soudobého stavu společnosti. (Průcha, 2015)

Podle Hofbauera (2010, s. 49) pedagogika volného času hledá odpovědi na tyto otázky:

- Jakou a jak významnou součást života a výchovy tvořil volný čas v dřívější i nedávné minulosti?
- Jakou součást tvoří dnes a jaké působení lze očekávat (a realizovat) v budoucnosti?
- Zda, do jaké míry a jakými způsoby usilovat o výchovné zhodnocování oblasti volného času? Jaké výsledky až dosud toto úsilí přineslo a jaká očekávání má uspokojovat nadále?
- Jak je pedagogika volného času vnitřně strukturovaná, tedy jaké činitele, nástroje a jejich možnosti má pro tyto cíle k dispozici a jaké rezervy toto úsilí dnes obsahuje?
- Do jakých vnějších vztahů a interakcí s dalšími oblastmi života a výchovy dětí a mládeže volný čas vstupuje (případně by mohl či měl vstupovat)?
- Jak uskutečňovat interakce a spolupráci pedagogiky volného času s dalšími příbuznými vědními obory?
- V jakých směrech, jakými způsoby a s jakými výsledky výchovné zhodnocování volného času již působí nebo může působit na rozvoj jedince, skupin, či celé vrstvy mladistvých?

1.3.2 Cíle výchovy ve volném čase

Pelikán (1995, s 36) pod pojmem výchova „*chápe cílevědomé a záměrné vytváření a ovlivňování podmínek umožňující optimální rozvoj každého jedince v souladu s individuálními dispozicemi.*“

Pojmy jako jsou cíle, podmínky či prostředky jsou v pedagogice velmi důležité, neboť výchovný cíl je jednou z hlavních a prvních věcí, kterou pedagog stanovuje. Pedagog předem určuje, čeho chce u vychovávaných osob dosáhnout. Velmi podstatné je nastavit si cíle tak, aby nebyly příliš náročné, neboť se jedná o představu, která má být ve výchovno-vzdělávacím procese dosažitelná. Při projektování cílů musíme mít na paměti aplikaci teoretických a praktických vědomostí, které odrážejí stanoviska společnosti a doby. Důležitou roli hraje perspektiva do budoucnosti. To znamená, že cíl musí sledovat nejen požadavky současnosti, ale i budoucnosti (Pávková, 2014, s. 17).

Podle Pávkové (Pávková, 2014, s. 17) lze výchovné cíle formulovat dle různých hledisek. Těmito hledisky myslíme např. věk vychovávaných, druh výchovné instituce, druh činnosti, či zaměření na určitou složku osobnosti. Kavanová (2005) naráží na to, že formulace cílů je jeden z mnohých významných problémů ve výchovno-vzdělávacím procesu, neboť nebývá vždy přesná. Někdy dochází ke zjednodušení a někdy jsou nahrazovány obsahem, tématem nebo činností.

Dobrý cíl by měl splňovat následující funkce:

Orientační a anticipační – dobře vymezené cíle poskytují vychovávaným a vychovávajícím správnou pedagogickou orientaci. Určují a popisují stav osobnosti vychovávaného, kterého má být výchovou dosaženo.

Motivační a stimulační – přiměřené cíle usměrňují a dynamizují činnosti aktérů výchovy. Cíle motivují tím, že vyvolávají napětí mezi stavem existujícím a žádoucím. Podněcují zdravou nespokojenost s dosaženou úrovní pozornost k dosahování vytyčených perspektiv.

Realizační – správně zvolené cíle pomáhají proměňovat pedagogické představy ve skutečnost. Čím přesnější je projekt výchovně vzdělávacích výsledků, tím snazší, kvalitnější a efektivnější může být úsilí o jeho realizaci nebo dosahování výsledků.

Regulační – stálá konfrontace výchovných, průběžných a cílových údajů dovoluje permanentní korekci a řízení celého pedagogického procesu. Jasné a jednoznačné cíle výchovy a sebevýchovy jsou předpokladem účinné pedagogické kontroly (Blížkovský, 1997, s. 121-122).

Stanovení cíle je primárním znakem výchovy. Bez jejich vymezení není možné vychovávat. Musíme brát v úvahu individuální i věkové zvláštnosti vychovávaných jedinců, jelikož pedagog většinou pracuje s heterogenní skupinou na rozdíl od jiných pedagogů (učitel). Proto není pro pedagoga jednoduché zvolit správný cíl a volnočasové aktivity, aby vyhovovaly všem. Při přípravě na konkrétní výchovnou činnost (schůzku oddílu, zájmového kroužku, programu odpoledne pro oddělení školní družiny) pedagog promýšlí a formuluje výchovné cíle konkrétně ve vztahu k plánovaným činnostem (co se děti naučí nového, co si upevní, které vlastnosti se budou rozvíjet). (Pávková, 2014).

Podmínky výchovy ve volném čase mají své zvláštnosti. Dělí se na vnitřní a vnější. Z hlediska vnitřních podmínek se pedagog zaměřuje na rozvoj individuálních znaků osobnosti, jako jsou např. zájmy, schopnosti či charakterové vlastnosti. Vnějšími

podmínkami se rozumí prostory, kde výchova probíhá. Díky těmto institucím a zařízením je možné cíle konkretizovat.

Hájek (2007) rozděluje cíle výchovy volného času do třech funkcí. Jedná se o funkci výchovnou, sociální a zdravotní. Pro naše účely diplomové práce si uvedeme jen příklady výchovných cílů vyplívajících ze sociální funkce:

- Posilování citových vazeb;
- posilování komunikačních dovedností jako základu sociálních dovedností;
- komunikace a uplatnění osobnosti ve skupině, komunikace v různých sociálních prostředích;
- vedení k zodpovědnosti za své chování a přijímat jeho důsledky;
- vytváření společensky žádoucích hodnotových orientací a základů právního vědomí, posilování úcty k ověřeným hodnotám, porozumění a toleranci.

1.4 Tři terminologické přístupy v pedagogice volného času

V Evropě minulého století se postupně uplatnily tři základní přístupy k výchovnému zhodnocování volného času dětí a mládeže. **První z těchto přístupů** vycházel z organizačního zakotvení volnočasových aktivit dětí a mládeže a rozděloval výchovu na mimoškolní, mimotřídní a mimovyučovací. **Druhý přístup** bere spoustu poznatků z výsledků německých pedagogů volného času, kteří určili za cíl pedagogiky volného času výchovu docházející prostřednictvím různých aktivit. **Třetí přístup** obsahuje dělení používání v oblasti učení, vzdělávání nebo výchovy – formální, neformální a informální (Hofbauer, 2010).

1.4.1 Výchova mimoškolní, mimotřídní a mimovyučovací

Toto vymezení vychází ze situace první poloviny minulého století, kdy se začaly uskutečňovat činnosti mimo povinné vyučování. Nejprve se mimoškolní výchova začala rozvíjet v tehdejší Sovětském svazu, odkud se rozšířila do dalších východních a středních zemí Evropy včetně Československa. Později se tento model dostal i na západ (Anglie, Skandinávie). Tento přístup vycházel z existence školy jako všeobecné vzdělávací a výchovné instituce. K její výchovné složce povinného vzdělávání se vytvořila doplňková složka vzdělávání nepovinného, která postupně v tomto institucionalizovaném rámci vytvořila vlastní subsystém, který se dále rozvíjel (Hofbauer, 2010).

Od 60. let se mezera mezi volnočasovým působením školy a mimoškolních činitelů zmenšovala. Sice se dále používal pojem mimo, ale jeho význam byl přesunut k činnosti, kterou si mohl vybrat sám od sebe. Tato činnost byla tzv. volitelná (Hofbauer, 2010).

Podle Pávkové (2014, s. 13) termín výchova mimo vyučování je vymezován „*jako výchovné působení v době mimo povinné vyučování, převážně, ale nikoliv výlučně ve volném čase.*“ Zároveň toto působení zajišťuje některá instituce a probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny.

Pojmy mimotřídní a mimoškolní výchova se používají v dnešní době zřídka. Jedná se totiž o zastaralá slova, která se vyskytují ve starší odborné literatuře. Mimotřídní výchova zahrnuje aktivity mimo školu. Jedná se například výlety, besídky, sportovní soutěže atd. Tyto činnosti si ovšem stále realizuje škola sama. Na druhou stranu mimoškolní výchovu zprostředkovávají jiné subjekty.

1.4.2 Výchova ve volném čase a prostřednictvím volnočasových aktivit

V 60. letech 20. století se volnočasové aktivity dostaly za hranice školy a školského zařízení a dostávaly se do prostředí života a výchovy dítěte nebo mladého člověka. Díky tomu má volnočasová výchova možnosti, které předtím nebyly tak rozsáhlé, přitažlivé a účinné. Tyto možnosti může člověk využívat buď spontánně (z vlastní iniciativy), nebo jim je pomáhá zinscenovat vedoucí nebo animátor sledující jejich konkrétní potřeby. Vedoucí (animátor) se snaží rozvíjet osobnost prostřednictvím pozitivních hodnot a chránit účastníky potenciálně ohrožené negativními patologickými jevy. (Pávková, 2014)

Dalším rozměrem výchovného působení je výchova k volnému času. Účastník se nepodílí jen na aktivitách, které mu organizuje dospělý (rodiče, vedoucí, vychovatel), ale snaží se svůj kladný vztah k činnosti promítnout i do praxe. Může se například jednat o skloubení zaměstnání a zájmu dohromady.

1.4.3 Výchova formální, neformální a informální

S těmito termíny se v odborné literatuře setkáváme od 90. let minulého století. Také se uplatňuje v mezinárodních dokumentech a evropských institucích. Příkladem formální výuky je působení škol a školních zařízení na dítě nebo mladého člověka podle stanoveného programu. Jejich výsledky jsou průběžně hodnoceny a na konci dostanou osvědčení, zda uspěli nebo ne. Hofbauer (2010, s. 62-63) tvrdí, že toto působení podporuje vznik a vývoj nepovinných aktivit.

Informální výchovou se obvykle rozumí nahodilé, nezávislé, neorganizované, nesystematické působení, které vychází z každodenního života a nalézání kontaktů (práce, rodina, vrstevnická skupina).

Neformální výchova má nejblíže k výchově ve volném čase, neboť zcela vychází z rozhodnutí jedince a jeho úplné svobody. Má základní znaky výchovy, jako je cílevědomost, systematicčnost, zároveň však respektuje požadavek dobrovolnosti, přitažlivosti, zajímavosti. Nabízí velké možnosti přinášet nové podněty v podobě znalostí, dovedností a sociálních kompetencí. (Pávková, 2014)

1.5 Vybrané organizace a uskupení pro volný čas dětí a mládeže

Institucí s nabídkou alternativ pro aktivity ve volném čase existuje velké množství. Rodiče tak mají škálu možností k nalezení zálib dítěte a míst, kam dítě dát v případě jejich pracovní vytíženosti, a kde se o jejich dítě nejlépe postarají po dobu, kdy se jí/jemu nemohou věnovat skrze práci. Tato podkapitola se věnuje subjektům, kde probíhá výchova ve volném čase. Zejména budeme mluvit o školních a mimoškolních zařízeních (Janiš, 2009).

1.5.1 Školní družina

Školní družiny jsou zřízeny ve školách pro žáky prvního stupně, kteří zde mohou trávit svůj volný čas, než jejich rodiče skončí v práci a mohou si své ratolesti vyzvednout. Důležité je si však uvědomit, že družina není přímým pokračováním vyučování a ani jej nenahrazuje. Zpravidla se řídí rozvrhem činností, jenž se mění každý týden nebo dokonce den. Takže si každé dítě dokáže vybrat aktivu, která je pro něj zábavná, přínosná a obohacující. Zařízení respektuje všechny náležitosti zásad psychohygieny, zájmů dětí a věkových, tělesných i určitých specifických vlastností dětí.

Podle Malacha (2007) by družina měla svým programem naplňovat následujících pět činností:

- 1) Odpočinková činnost plnící psychohygienické poslání (klidové hry, klidné zájmové činnosti, klid na různých relaxačních pomůckách).
- 2) Rekreační činnosti sloužící k regeneraci sil.
- 3) Zájmové činnosti rozvíjející osobnost žáka. Umožňují žákům seberealizaci (popř. i kompenzaci možných školních neúspěchů). Mohou být kolektivní nebo individuální.

- 4) Příprava na vyučování, jenž není legislativně zakotvená. Pokud se bude jednat například o vypracování úkolů, musí k této činnosti docházet po 15. hodině a chyby nejsou vychovatelkou či vychovatelem opravovány. Procvičování učiva probíhá většinou formou didaktických her, exkurzí, zábavních her.
- 5) Získávání dalších doplňujících poznatků při průběžné činnosti.

Školní družina by měla být dobře vybavená, aby si dítě vybralo to, co ho bude bavit, co ho bude rozvíjet. Dále je kladena velká zodpovědnost na vychovatele (vychovatelku), který promýšlí a organizuje danou činnost a přizpůsobuje se aktuálním potřebám žákům homogenní skupiny.

1.5.2 Středisko volného času

Jedná se o zařízení, které poskytuje své služby širokému a rozličnému spektru osob – od dětského věku až po období dospělosti. Z toho můžeme usoudit, že je dostupné pro všechny. Podle vyhlášky 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání nabízí středisko volného času *pravidelnou nebo příležitostnou zájmovou, výchovnou, rekreační nebo vzdělávací činnost včetně možnosti přípravy na vyučování.* (74/2005 Sb. O zájmovém vzdělávání)

Základní formou činnosti většiny středisek je pravidelná zájmová činnost v zájmových útvarech, mezi které patří:

Kroužek – menší útvar, v jehož názvu bývá zahrnuta specializace,

Soubor – útvar, který svou činnost může zaměřit i na veřejnou produkci. Většinou se tedy jedná o složení, které bychom označili jako umělecké (pěvecký, taneční, pod.),

Klub – jedná se o útvar, který může existovat i v rámci jiných uskupení nebo organizací a nemusí mít primární účel v zajišťování volného času. U klubu je hlavní náplní činnost receptivní, tedy zaměřena na vnímání.

Součástí středisek volného času jsou i dlouhodobé víkendové pobyty, které se odehrávají mimo hlavní sídlo střediska, anebo tábory, které mohou trvat až několik dní. Táborová činnost se většinou uskutečňuje v době prázdnin a je organizována pro komunitu lidí, kde neexistuje žádná separace nebo selekce. Proto jejich hlavní náplní je rozvoj schopností, integrace, zábava, posílení socializačních a komunikačních schopností aj. Tábory se tvoří pro rodiče s dětmi, tábory pro děti s postižením společně s dětmi zdravými, tábory pro děti z rozmanitého sociokulturního prostředí. Tábory mohou mít zaměření všeobecné či s programem zaměřeným na určitou zájmovou oblast. Také se mohou stát

způsobem, jakým zájmové útvary (sportovní, umělecké a jazykové.) zakončují pololetí nebo konec roku. Jedná se o něco mimořádného a nevěřitelného. Proto se na takovou akci děti těší celý po celý rok.

Střediska se také věnují osvětové činnosti. Uskutečňují různé přednášky, workshopy, semináře pro žáky, studenty, rodiče i pedagogy. Cílem je informovat studenty o nežádoucích vlivech sociálně patologických jevů.

1.5.3 Jiné volnočasové instituce

Kromě rodiny a školy se na výchově jedince podílí i jiné subjekty. Těmito subjekty mohou být organizace jako Junák – Český skaut (více se jím budeme zabývat v následující kapitole), Pionýr, YMSCA a Sokol. Dále do této kategorie spadají i církve a náboženské společnosti. Jako příklad uvádíme SHM (Salesiánské hnutí mládeže), které založil Giovanni Bosco, aby se postaral o sociálně slabou a delikventní mládež. Salesiánská střediska mládeže nabízejí činnosti v klubech s volným programem (oratoře), pravidelnou zájmovou činnost, prázdninovou činnost (chaloupky) a většinou i nízkoprahová zařízení pro starší děti a mládež (Hofbauer, 2010)

Poslední velkou skupinou volnočasových institucí jsou nízkoprahová zařízení pro děti a mládež. Častou klientelou jsou jedinci, kteří mají problémy s rodinou, školním vzděláváním a pracovním uplatněním a jsou ohroženi sociálně patologickými jevy. Nízkoprahovost znamená snadný přístup. Snadnou přístupností se rozumí, že se zájemce nemusí přihlašovat, platit poplatky, nemusí uvádět žádné osobní údaje, dokonce ani jméno. Podle Pávkové (2014) se aktivity nízkoprahových zařízení dále zaměřují na prevenci sociálně patologických jevů, jako je agresivita, šikana, nesnášenlivost a nepřátelství proti skupinám občanů, zneužívání drog, různé další formy závislost a, problémy v oblasti sexualit.

2 JUNÁK – ČESKÝ SKAUT

Co znamená být skautem? Pro někoho to může být člověk, který zastává a ztotožňuje se s jistými skautskými principy a ideály. Někdo ho považuje za osobu, která se snaží přírodu chránit a pečovat o ni.

Pro skauta se může jednat o nějaký cit pro ekologii, udržitelnost a přírodu, se kterou je více spjatý. Skaut je přesvědčený o tom, že být v souladu s přírodou může být vyšším principem každého tvora a životní prostředí a příroda je to, co je důležité. Chrání ji a učí se ji poznávat. Více naslouchá klidu lesa a jeho zvukům. Někteří skauti též mohou tíhnout k vlasti a České republice. Skauting je pro ně variantou projevu hrdosti, vlastenectví, všestrannosti a prostřednictvím Junáka mu je umožněno přiložit ruku k dílu ve všech směrech a ve velice častých případech je na místě i pomoc druhým. Skauting může být pro skauty též spojený s morálními zásadami a principy, protože skaut si v průběhu celého života utváří své hodnoty a cíle. Skauting může být pro mnohé způsob, jakým lze nalézt pokoru, lásku, pravdu a čest.

Robert Baden-Powell (2007, s. 14) nazývá *skauty osoby, kteří se vyznají ve skautských zručnostech. Ví, jak přežít v džungli. Najdou si vždy cestu a vědí číst z nepatrných znamení a stop zvířat. Umí se postarat o svoje zdraví, když není možné zajít k lékaři. Jsou silní a odvážní, připravení střetnout se s nebezpečím tváří v tvář, a vždy ochotní pomoci jeden druhému. Zvykli si brát život do vlastních rukou a bez zaváhání ho riskovat, pokud to pomůže jejich vlasti.*

Dnes za skauta můžeme označit jedince, který je členem skautského hnutí Junáka – českého skauta a přijal hodnoty a principy skautingu za své. Je s nimi srozuměn a snaží se žít a konat podle nich (Čekatelská zkouška, 2016).

Skauti tvoří skautské hnutí. Tady je hnutí chápáno jako široké seskupení lidí, kteří mají podobné smýšlení, ideály a cíle. Idea skautingu se se zrodila více než před 100 lety u jednoho člověka a brzy se rozšířila po celém světě. Nyní existuje více jak 50 milionů členů (Fakta a čísla, 2021). Proč se stalo hnutí tak populární? Na jakých principech staví? Co skauting všechno obsahuje, si popíšeme v následující kapitolách.

2.1 Historie skautingu

Již v 15. století se objevila myšlenka praktické, přirozené a všestranné výchovy dětí a mládeže. Francouzský spisovatel Francois Rabelais odmítl knihu jako jediný zdroj poznání a snažil se mládež vylákat ven do přírody, aby docházelo k tzv. samopoznání.

S názory Rabelaise velmi sympatizoval náš hlavní představitel pedagogiky Jan Amos Komenský, který ve své Pampaedii aneb Vše výchově předběžně nastínil cíl skautské výchovy. Komenský tvrdil, že člověk by se měl stát pomocí výchovy bytostí po všech stránkách vyzrálou, vzdělanou, tvořivou a schopnou spolupráce s jinými lidmi. (Historická komise, 1994)

Jelikož je skauting velmi spojen s přírodou, nesmíme opomenout autory a filozofy, kteří se zaměřovali na praktickou část výchovy a snažili se ji přesunout z uzavřeného prostoru do toho otevřeného. Mluvíme tu o jménech jako Jean Jacques Rousseau, který volal po útěku z města do přírody, a jeho kniha Emil se stala jednou z mnoha inspirací pro zakladatele skautingu; J. B. Basedow jako první vzal mládež na dva měsíce stanovat do přírody; dále lze zmínit i J. H. Pestalozziho, Johna Ruskina nebo Davida Thoreaua. Avšak za "otce zakladatele" woodcraftingu a skautingu se považují Ernest Thomson Seton a Robert Stephenson Smyth Baden-Powell (známý jako Robert Baden-Powell). (Šantora, 2012)

2.1.1 Ernest Thompson Seton

Přírodovědec, spisovatel, ilustrátor a zdatný lovec, který se narodil v Anglii, ale v pěti letech se odstěhoval do Toronta v Kanadě. Seton miloval přírodu a několikrát se setkal s původními obyvateli Ameriky, kteří pro něj byli velkým vzorem a motivem pro zrození jeho myšlenky. V jejich způsobu života viděl volnost, všestrannou dovednost, respekt k přírodě a bližním, odvahu a spravedlnost, což považoval za „zlatý grál“ ve výchově. Dalším podmětem k tomu udělat něco jinak, byla přeměna americké společnosti směrem k materialismu (orientace na úspěch a byznys), což mělo za následek úpadek morálních vlastností, ničení přírodních zdrojů a potlačování původních obyvatel. (Čekatelská zkouška, 2016).

Zásadní zlom v jeho životě znamenal rok 1902, kdy se přestěhoval do městečka Cos Bob. Tam koupil velký pozemek, který obehnal plotem, a postavil si na něm chatu. Avšak místní výrostkové se mu rozhodli plot a chatu zničit či mu na ní namalovat neslušné obrázky. On si uvědomil, že opravy nemají smysl, protože by k poškození došlo znova. Místo trestu

si kluky pozval na víkend k sobě. Připravil si pro ně stany, týpí, kánoe a jídlo. Chtěl je seznámit s indiánskou kulturou. Chlapci si směli přinést, jen příkrývky. Žádný alkohol, žádné cigarety a žádné zbraně. Hostitel očekával dvacet chlapců, avšak přišlo jich 40 (Šantora, 2012).

Seton je nechal přes den vybouřit a v pozdních hodinách večer jim vyprávěl o indiánech. Kluci byli tak nadšení, že měli touhu si založit vlastní indiánský kmen. Z vlastních řad si zvolili náčelníka. Jednalo se o mladíka s přirozenou autoritou. Seton byl zvolen medicinmanem, který vytvořil zákoník a stanovy, kde se skrývaly čtyři hlavní body: Odvaha, Čest, Laskavost a Samostatnost. Takle událost nechala zrodit nové hnutí mládeže, které je známé jako hnutí Woodcraft Indians (Šantora, 2012).

2.1.2 Robert Baden-Powell

Za zakladatele skautského hnutí je považován anglický voják a válečný hrdina Robert Stephenson Smyth Baden-Powell. Během své vojenské služby, probíhající v Indii, v Afganistánu a zejména v Afrických koloniích, se naučil velkému množství praktických dovedností – stopovat, mapovat terén, plížit se nebo nepozorovaně předávat zašifrované zprávy. – souhrnně skauting (Šantora, 2012).

V 90. letech 19. století probíhali v Africe tzv. Burské války. Angličané bojovali proti Búrům. Při obraně jednoho z klíčových měst, kterým bylo město Mafeking, využil Robert Baden Powell skupiny mladých vycvičených chlapců, kteří fungovali jako zvědové, spojky a doručovatelé důležitých vojenských zpráv. Chlapci dokázali rozkazy a úkoly plnit zcela samostatně a s velkou úspěšností. Tyto kluky bereme jako předchůdce skautů i když nebyla zatím vytvořena žádná organizace. Máme však za to, že se zde zplodila idea družinového systému (Šantora, 2012).

Po návratu do Anglie se B.-P. stal vzorem a hrdinou mnoha chlapců. Využil svého věhlasu, zkušeností a v létě roku 1907 uspořádal, pro téměř dvě desítky chlapců na ostrově Brownsea, tábor. Tam byly rozděleni do skupin po pěti, v jejichž čele stál vždy nejstarší a nejzkušenější z nich. Tím byl položen metodický základ k nejdůležitější jednotce skautingu – družině. Táborový program tvořilo táboření, umění pozorovat, příroda, rytířskost, první pomoc a vlastenectví (Šantora, 2012).

Tábor začal etapu skautského hnutí, které se časem rozšířilo do celého světa. V roce 1908 sepsal knihu *Scouting For Boys* (Skauting pro chlapce), která se stala hitem mladých. V roce 1910 vznikl dívčí skauting *Girl Guides*, pod vedením jeho sestry Agnes. Později ji

vystřídala ve vedení Olave Powellová, manželka R. B. Powella, která se stala v roce 1918 náčelnicí britských skautek. Roku 1914 přibyla věková kategorie mladších dětí, kteří jsou nazýváni vlčata. Jak byli skauti inspirováni vojáky či indiáni, tak vlčata motivovala Kniha džunglí od Rudyarda Kiplinga (Šantora, 2012).

Robert Baden-Powell se věnoval výchově mladé generace až do své smrti (1941), kdy už ve světě skautovali více než tři miliony chlapců a děvčat ze 47 zemí.

2.1.3 Historie českého skautingu

Před první světovou válkou byl jedinou institucí, zabývající se mimoškolskou výchovou, Sokol, který vznikl roku 1862 z podnětu Dr. Miroslava Tyrše. Tyrš sokolství mínil jako tělesné i mravní zušlechťování národa, pěstování jeho síly, statečnosti a brannosti, zdraví tělesného, duševního i mravního. Dalšími spolky či svazy byli např.: Orel, DTJ nebo Klub českých turistů. Můžeme však říci, že se jednalo o asistenty, kteří pomáhali rodičům ve výchově jejich dětí.

V roce 1911 se pojem skaut/skauting dostal do Čech (tehdejšího R-U) k středoškolskému profesoru tělocviku Antonínu Františku Svojsíkovi. Jeho myšlenka zaujala natolik, že se vydal do Anglie, kde se setkal s Robertem Boden-Powellem, který mu předal informace o jádru skautingu. Skauting ho zcela pohltit. Proto hned potom, co se vrátil z Anglie, založil první český skautský oddíl a rok na to uspořádal první skautský tábor u myslivny Vorlovna pod hradem Lipnicí. V témže roce stihl ještě vydat knihu Základy Junáctví, ve kterém představil, po vzoru Scouting for Boys, svoji představu o českém skautingu. Na rozdíl od Baden-Powella se však Svojsík nespolehal pouze na vlastní síly, nýbrž přizval na pomoc odborníky (bylo jich třicet) z příslušných oblastí, takže kniha je vlastně sborníkem článků týkajících se nejrůznějších aspektů skautingu, a to z teoretické i praktické stránky. V roce 1914 byl oficiálně založen spolek Junák - Český skaut (Čekatelská zkouška, 2016).

Zlatá éra skautingu nastala po vzniku Československé republiky. V roce 1919 se několik samostatných skautských organizací včetně Junáka spojilo do *Svazu junáků-skautů RČS*, jehož starostou se stal J. Rössler-Ořovský, náčelníkem A. B. Svojsík a náčelnicí E. Milčicová. Tento *Svaz* se stal v roce 1922 jedním ze zakládajících členů světového chlapeckého skautského ústředí (později WOSM), dívky byly přijaty do Mezinárodní rady skautek (v roce 1928 se pak Československo stalo jedním ze zakládajících členů WAGGGS). Byla zde však také řada dalších skautských organizací, které do *Svazu* nevstoupily:

samostatná zůstala např. druhá největší skautská organizace u nás, *Skauti volnosti*, která se hlásila k myšlenkám lesní moudrosti a socialismu, *Spartakovi skauti práce* (komunistický "rudý" skauting), ortodoxní "Baden-Powellští" *BP-skauti* a samostatní zůstávali i Psohlavci, základ budoucí české *Ligy lesní moudrosti*. Čeští Psohlavci byla první woodcrafterská organizace na evropském kontinentě uznaná Setonem. (Skaut, 2003)

Skautské hnutí zažilo i kruté časy. Jednalo se o období během druhé světové války, kdy Němci okupovali Československou republiku (Protektorát Čechy a Morava). V roce 1940, ve výroční den 28. října, byl *Junák*, dekretem státního tajemníka Protektorátu K. H. Franka, zlikvidován, a to jako vůbec první česká občanská organizace.

Proč? Skautské vedení a smýšlení se zásadně neslučovalo s ideologií tehdejšího Německa. Skauti používali titul vůdce, jenž nesměl mít nikdo kromě Adolfa Hitlera; užívali a nosily symboly, vlajky, odznaky a jiná označení, která připomínala československou republiku; dokonce nesměli mít opasky s iniciály RČS či ČSR. I přes trvajících hrozbu se mnoho skautů rozhodlo nadále pokračovat nelegálně nebo pod taktovkou jiné organizace například Klubu českých turistů. Za vlast během druhé světové války padlo 600 skautů. Ti, kteří přežili a podíleli se na ochraně státu, byli vyznamenáni záslužným junáckým křížem. Těm, kteří statečně padli, byl postaven památník nebo mohyla. Nejznámější mohyla Ivančena leží na Lysé hoře. Každoročně ji navštíví několik tisíc skautů, aby vzdali hold svým bratrům a sestrám. (Šantora, 2012)

V roce 1945 se začalo blýskat na lepší časy. Skončila druhá světová válka, obnovila se skautská činnost a všichni si mysleli, že nic zlého se nemůže stát. Tato euforie a pocit štěstí trval jen tři roky. Během této krátké doby popularita skautingu neuvěřitelně stoupla. Organizaci navštěvovalo bezmála 25 000 členů. Během únorových událostí v roce 1948 nastala „čistka“ i v Junáku. Tehdejší mocenská strana odstranila vedení Junáka a začlenil celou organizaci do komunisty řízeného SČM (Svazu československé mládeže), která měla na starost výchovu mládeže od 6-15 let. Jelikož chtěli mít veškerou kontrolu nad mládeží, střední výbor ČSM rozhodlo k 1.1 1959 zrušit existenci Junáka a výchova dětí byla předána do rukou nově založené monopolní Pionýrské organizace, v níž byla pěstována hlavně politická výchova. (Historická komise, 1994)

V roce 1968 23.3. dovolil Svaz mládeže znovu fungovat. Samozřejmě se to neobešlo bez jistých podmínek. Organizace Junáka mohla znovu zahájit činnost pokud:

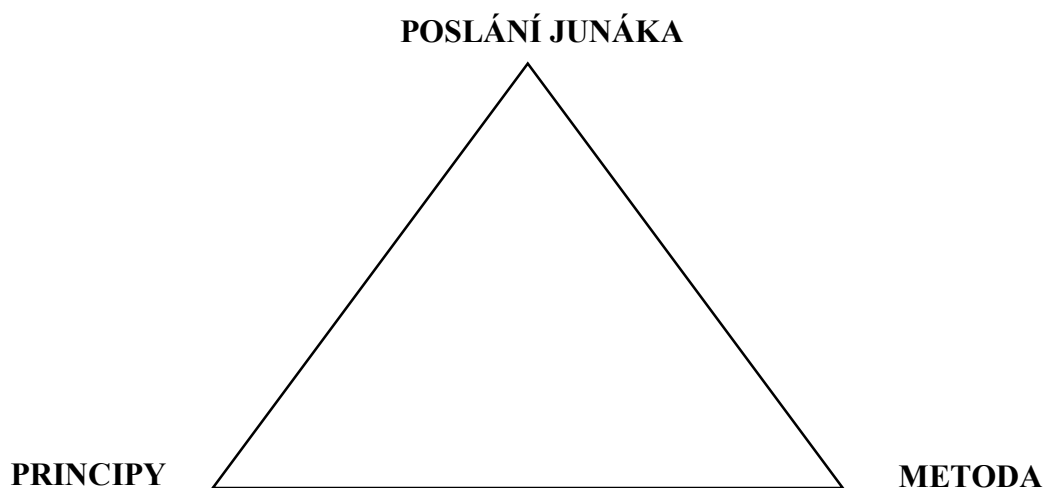
- Budou ustanoveny pouze krajské a okresní rady;

- Bude ukončena činnost duchovní rady Junáka a tzv. homogenních oddílů (se zdůrazněnou náboženskou výchovou);
- Junák bude loajální k tzv. polednovému vývoji a bude uplatňovat marxisticko-leninské principy socialistické mládeže;
- Bude změněn skautský slib, kde musí členové slíbit věrnost socialistické republice. (Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001)

Podmínky nevydržely dlouho, proto KSCČ ukončilo v roce 1970 jejich činnost. Tento zákaz působnosti vydržel do roku 1989, kdy se konala Sametová revoluce, která ukončila dlouhodobou vládu jedné politické strany. V následujícím roce byl Junák – Svaz skautů a skautek) opětovně přijat do světové organizace WOSM (World organization of the Scout Movement) a WAGGGS (World Association of Girl Guides and Girl Scouts). V roce 2015 organizace změnila svůj název. Dnes nese jméno Junák – Český skaut a má 67 959 členů (Fakta a čísla, 2021).

2.2 Základní pilíře skautingu

Za základní pilíře považujeme: Poslání, Principy a Metodu Junáka. V této podkapitole se tedy budeme bavit o tom, co činí skauting skautingem. Budeme vycházet z různých publikací, ale velkou oporou nám budou stanovy WOSM, které by měly skautské hnutí sjednocovat v rámci celého světa.

Obrázek 1: Tři pilíře skautingu

2.2.1 Základní principy skautingu

Principy jsou základními kameny skautské výchovy, které se v originále nazývají Duty to... (Povinnost k...). Někdy se můžeme setkat i s překladem Odpovědnost k...

Obecně existují tři principy, které propojují všechny skauty na světě. Prvním principem je povinnost k Bohu. Chápeme ji jako respektování a uznávání vyšších hodnot, než jsou ty materiální. Beckett & Maynard definují hodnotu, jako určující prvek, na kterém je závislé chování jedince. (Beckett & Maynard, 2005) Nemusí se se jednat o Boha samotného v náboženském kontextu, ale může se jednat například o hodnoty jako je Láska nebo Pravda, jak je napsáno ve skautském slibu. Pravdou je myšlena pravdomluvnost, pravdivost, schopnost dodržovat pravidla, schopnost stát za pravdou. Láska znamená mít pozitivní vztah k lidem, k přírodě, vlasti. Naše každodenní jednání by mělo být co nejvíc v souladu s těmito hodnotami (Čekatelská zkouška, 2016).

Druhou povinností je Povinnost k jiným (druhým, ostatním). Uvědomujeme si, že na světě nejsme sami a svět se netočí jen kolem nás. Existují i jiní lidé, mezi kterými fungují určité sociální vazby nabývající obrovský význam. My jakožto vychovávající máme zodpovědnost vůči těm, které vychováváme. Jsme pro ně vzorem, příkladem. Proto se snažíme chovat k ostatním s úctou, porozuměním, respektem a usilujeme o vzájemnou spolupráci mezi národy, lidmi a různými sociálními skupinami. Povinnost vůči ostatním obsahuje vlasteneckou část. Jedná se o věrnost své zemi v souladu s podporou místního, národního i mezinárodního míru. (Zajíc, 2001)

Posledním principem je povinnost vůči sobě. Každá osoba je jedinečnou bytostí, která se potřebuje dále vzdělávat a rozvíjet své znalosti a dovednosti. Člověk by měl být zodpovědný za své činy a jednání. Měl by dodržovat své stanovené hodnoty a pravidla. K tomu skautce a skautu pomáhá Skautský zákon a slib, jež je základním skautským nástrojem k formulování výše zmíněných principů. Díky nim si mladý člověk uvědomí souvislosti mezi skautskými principy a začne je uplatňovat v sebevýchově i ve výchově ostatních. (Křížovatka skaut, 2014)

Tyto základní principy jsou vyjádřeny ve skautském slibu a zákonu.

Skautský slib zní:

„Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:
sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době,
plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,
duší i tělem být připraven(a) pomáhat vlasti i bližním.“

Slib lze doplnit dobrovolným dodatkem: „K tomu mi pomáhej Bůh.“

Skautský zákon zní:

1. Skaut je pravdomluvný.
2. Skaut je věrný a oddaný.
3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.
4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.
5. Skaut je zdvořilý.
6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.
7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.
8. Skaut je veselý myslí.
9. Skaut je hospodárný.
10. Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích.

2.2.2 Skautská výchovná metoda

Ochrana definuje metodu jako „*nástroj ke zkoumání daného výzkumného problému. Je to způsob a aplikace postupu tak, abychom dosáhli stanoveného cíle.*“ (Ochrana, 2009) Skautskou metodou se myslí vzájemně provázaný systém prostředků, jejichž používáním plníme poslání naší skautské činnosti – všestranný rozvoj dětí. Jedná se o jeden z pilířů, které dělají skauting skautingem. Je zakotvena ve Stanovách Junáka a sjednocuje způsob, jakým se snažíme naplňovat poslání Junáka. Metoda stojí na sedmi základních prvcích, které dohromady tvoří vnitřně provázaný, nedělitelný systém:

Slib a zákon – Skautská výchova je o seberozvoji, sebevýchově, v níž klíčovou roli hraje závazek ke skautským principům a hodnotám. Složením slibu vzniká úmluva k dodržování stanovených hodnot a jejich sdílení. Zákon mu pomáhá tyto hodnoty nacházet v každodenním životě.

Učení se zkušenostem – Petřková (Petřková, 2006) tvrdí, že si nejvíce zapamatujeme to, co sami prožijeme nebo uděláme, proto se skautská výchovná metoda opírá o vlastní aktivitu a činnost. Navíc tento prvek zahrnuje i mravní výchovu, neboť každý skaut se musí naučit činit dobro. Je to spojeno s denním příkazem, který zní: Vykonat denně alespoň jeden dobrý skutek!

Družina – Tady se setkáme s tím, že skauting dbá na výchovu sociální, protože základní výchovnou jednotkou je družina minimálně o 5 až 6 členech, mezi kterými se tvoří silné vazby. Přirozená vrstevnická skupina představuje pro mladého člověka určitou výzvu pro rozvíjení sociálních schopností a udržuje soutěživost a seberozvoj.

Symbolický rámeček – Výchova je účinná, pokud dokáže vychovávající zaujmout a být pro ně atraktivní. K tomu slouží symbolický rámeček. Můžeme ho chápat „*jako příběhy, kterými v dětech rozvíjíme představitost, fantazii a touhu po objevování.*“ Skauting k výchově používá různé hry, příběhy, které jsou pro mládež inspirativní nebo obohacující. Tím jim přibližuje hodnoty a duch skautingu. (URSUS, 2021)

Příroda – Příroda je pro skauta nejpřirozenějším prostředím. Dává nám ideální kulisu pro programy a naučí člověka mnohým užitečným dovednostem.

Program osobního růstu – Podporuje všestranný osobní rozvoj každého člena. Cílem je nabídnout pestrý a přitažlivý program všem věkovým kategoriím. Učíme se nastavovat si nějaké osobní cíle, kterých se snažíme dosáhnout a překonat při tom všechny nástrahy a překážky.

Dospělí průvodci – Starší členové jsou mentory, průvodci pro mladší členy. Rozhodují se na základě svých nasbíraných zkušeností. Cílem je ukázat cestu, pomáhat, podporovat a povzbuzovat při jejich rozvoji. (Skriptum – ČLK Seals, 2014)

Zapojení do společnosti – Jedná se o nový prvek, který ještě nebyl oficiálně zařazen do skautské metodiky. Tento prvek určitým způsobem souvisí s vlastenectvím, neboť pracuje s aktivním přebíráním zodpovědnosti za stav společnosti v našem okolí, občanstvím a s každodenní angažovaností. Snaží se více kooperovat s veřejností, aby se seznámila se skautskými hodnotami a ideály. (Stanovy spolku: Junák – český skaut, z. s., 2014)

2.2.3 Poslání Junáka

Posláním Junáka – Českého skauta je podpora všestranného rozvoje dětí a mládeže. Tím je myšleno, že skauting by měl přispět k vývoji zejména duchovních, rozumových, sociálních, fyzických a emocionálních schopností a dovedností. Navíc dbá na to, aby se jedinec stal správným členem společnosti a odpovědným občanem státu. Na tom se podílí jeden z prvků metodiky, kterým je slib a zákon. Ty tvoří etický kodex chování nebo žebříček hodnot, na kterých by měla být společnost postavena (Čekatelská zkouška, 2016).

Dále vyplňuje volný čas jedince a plní preventivní funkci před patologickými jevy. Na mladého člověka působí dnes hned několik faktorů, které ho ovlivňují. Některé z nich mohou být i negativní. Čím více si děti nedokážou poradit s volným časem, tím více tíhnou k pasivním činnostem jako sledování televize nebo hraní her na konzolích, které mohou mít špatný vliv na tělesnou a sociální stránku dítěte – nedostatek kontaktu s ostatními lidmi. Nebo začnou hledat aktivity, které jsou v rozporu se zákonem. Právě skauting má tomu zabránit tak, že dítěti nabízí vysokou škálu zábavy, dostatek přátel a využití volného času (Čekatelská zkouška, 2016).

2.3 Skauting a pandemie

Začátek března 2020 nebyl pro skauty nikterak přívětivý. Situace v České republice se zhoršila natolik, že ústředí Junáka - Českého skauta (Starosta Junáka) rozhodlo pozastavit běžnou skautskou činnost. Z hlediska Evropských zemí byla Česká republika první, která provedla opatření proti rozšíření koronaviru, což bylo omezení kontaktu mezi členy. Vedení Junáka považovalo za rizikové především: Schůzky a výpravy probíhající po delší časový úsek v uzavřených místnostech, kontakt mezi členy při skupinových hrách a vzdělávací kurzy, kde se účastníci často sjíždí z mnoha regionů a společný čas tráví intenzivně. O pár dní později (11. 3. - 14. 3.) tak učinili i další země, jako bylo např.: Polsko, Španělsko, Belgie, Irsko, Nizozemsko aj. (Neuheisl, 2020)

Skautská činnost musela přejít do online sektoru. Toto prostředí bylo v rozporu s metodickým prvkem Příroda. Jednalo se o úplný kontrast mezi nejpřirozenějším prostředím a uměle vytvořeným. Navíc členové přišli o sociální interakci v tváři tvář na živo. Na otázku, zdali byla online výchova (schůzka) složitější, komplikovanější, by nám měl odpovědět dělaný výzkum.

Pozitivní věcí koronavirové krize bylo, že dala vzniknout seskupení nesoucí název Skautské krizové centrum, Skautská pomoc lékárnám a Elpida. Tyto organizace poskytovaly pomoc nejprve seniorům, ale po čase se dostalo pomoci i jedincům vyskytujících se v rizikových skupinách. Mohlo jít o člověka ve vyšším věku, se slabou imunitou, osobu s nějakým postižením. Šlo o každého, kterému pandemie znemožnila nebo ztížila pohyb mimo domov. Faktem je, že mnoho skautů se dokázalo semknout a společnými aktivitami dokázali pomoci veřejnosti ve značné míře.

Pozastavení skautské činnosti trvalo do prvního června, avšak muselo se dbát na zpřísnění hygienických pravidel, jak na schůzkách, tak potom na táborech. Mnohé střediska

tábor vynechávala, protože se dlouho nevědělo, jak se situace bude nadále vyvíjet a co vláda usnese. Hygienická opatření zněla: mít dostatek dezinfekce, roušek, vyhýbat se střetu s „civilizací“, děti mohou pomáhat v kuchyni jen, než se jídlo tepelně zpracuje, nemohou se podílet na mytí kuchyňského nádobí. Navíc v papírech o bezinfekčnosti přibyl dodatek v souvislosti s nemocí covid-19 (Vaněk, 2020).

Skautská činnost zůstala v chodu až do podzimu, kdy k nám dorazila druhá vlna. Situace se natolik vymkla kontrole, že vláda znovu vyhlásila nouzový stav. O nouzovém stavu budeme mluvit v následující kapitole, kdy se zaměříme na covid-19 ve světě a v České republice. Podstatné je, že skautská činnost byla znovu pozastavena. Když se podíváme do historie skautingu, můžeme zde najít jistou podobnost, kdy byl skaut zakázán. Tenkrát za to však mohla vládnoucí mocenská strana. Dnes za to může pandemie a rozšíření virového onemocnění.

Před Vánocemi došlo k menšímu rozvolnění, které netrvalo příliš dlouho. Jednalo se o dva týdny, kdy proběhly dvě schůzky, než nastaly Vánoce. Bohužel po novém roce přišel další zákaz (pozastavení), který v době psaní práce (únor 2021) nadále přetrvává.

3 PANDEMIE COVID-19

Stejně, jako živelné pohromy, má pandemie za následek zkázu. Můžeme s jistotou konstatovat, že v každém století dochází k přírodním a biologickým pohromám. Avšak není známo místa či dne, kdy k nim dojde. George Bush prohlásil: Pandemie je jako lesní požár. Pokud ho včasné zachytíte, můžete ho uhasit s lehkými následky. Avšak pokud se nechá doutnat, nezištně, může se rozrůst v peklo, které se rychle dostane za hranici, kdy ho nebudeme moct ovládat. (Bush, 2005)

Vláda České republiky považuje pandemii za „*epidemii velkého rozsahu zasahující celé kontinenty. Jedná se tedy o výskyt onemocnění s vysokou incidencí na velkém území (kontinent) za určité časové období.*“ (MZ, 2011)

Pandemie ovládne život několika lidí. Zničí systém zdravotnictví, strach a karantény nedovolí dětem chodit do škol a dospělým pracovat. Jsou zakázána veškerá shromažďování lidí, obchody jsou uzavřeny, normální život se zastaví, dokud ničivá vlna nezačne slábnout (Greene, 2006).

V minulosti zasáhlo Evropu hned několik nemocí, které jsou považovány za pandemie. Mluvíme o moru, neštovicích, tuberkulóze, ptačí chřipce, prasečí chřipce, hongkongské chřipce a nejhorší španělské chřipce, která je považována za největší katastrofu v historii. Uvádí se, že během jednoho roku zemřelo 80 až 100 milionů lidí (Greene, 2006).

Na konci roku 2019 byli občané města Wu-chan v provincii Chu-pej nakaženi novým typem virové choroby označené jako covid -19. Tato choroba, jenž je způsobená virem SARS-CoV-2, se začala pomalu šířit celým světem. Nejdříve postihla Čínu, kde nákaza vypukla. V lednu (konkrétně 30. ledna 2020) vyhlásila Světová zdravotnická organizace epidemii za globální stav zdravotní nouze (PHEIC). V únoru 2020 se choroba přenesla do ostatních států na Asijském kontinentu. Jednalo se o Japonsko, Severní a Jižní Koreu, Singapur. Bohužel se šíření viru nepodařilo zabránit a nákaza se přesunula na další kontinenty, jako jsou Evropa a Austrálie. 13. března 2020 bylo nakaženo cca 128 000 lidí a počet stále narůstal. Proto 11. března 2020 WHO šíření koronaviru prohlásila za pandemii, tedy epidemii s celosvětovým rozšířením.

Popis pandemických fází dle WHO

Fáze	Popis
1.	Žádný zvířecí chřipkový virus nezpůsobil humánní infekci
2.	Zvířecí chřipkový virus cirkulující u domácích či divoce žijících zvířat způsobil izolovanou humánní infekci a je tudíž považován za potenciální pandemickou hrozbu.
3.	Chřipkový virus (zvířecí nebo reasortanta lidského a zvířecího viru) způsobil sporadické případy nebo malé epidemie onemocnění u lidí, ale nevyústil v mezilidský přenos dostatečný pro zapříčinění epidemií na úrovni komunit.
4.	Mezilidský přenos chřipkového viru (zvířecího nebo reasortanty lidského a zvířecího viru) schopného způsobit epidemie na úrovni komunit.
5.	Virus způsobil epidemie na úrovni komunit ve dvou nebo více zemích jednoho WHO regionu.
6.	Virus způsobil epidemie na úrovni komunit ve dvou nebo více zemích jednoho WHO regionu a navíc v alespoň jedné zemi jiného WHO regionu.

Tabulka 1: Popis Pandemických fází dle WHO

3.1 Koronavirus

Pod pojmem koronavirus si veřejnost dokáže vybavit pouze něco nového a nebezpečného. Z terminologického hlediska se však nejedná o přesnou formulaci. National Institute of Allergy and Infectious Diseases uvádí, že koronaviry tvoří velkou skupinu virů, které obvykle způsobují střední až závažná onemocnění horních dýchacích cest. (NIAID, 2021) To potvrzuje i Prof. MUDr. Petr Husa, CSc. z Kliniky infekčních chorob LF MU a FN Brno, který nový kmen viru klasifikuje jako Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus-2 (SARS-CoV-2) (Husa, 2020). Během několika let bylo objeveno a zaznamenáno několik stovek typů koronavirů, vyskytujících se převážně u zvířat. Tři z nich mohou způsobovat velmi těžký průběh onemocnění, nebo dokonce smrt. Avšak našli se u nich výjimky, které mohou postihnout i člověka. Používaný termín pro transmisi je spillover event (přelévání). Velmi zjednodušeně řečeno jde o překonání překážek, které viru zabraňují přenést se a rozšířit se u jiného druhu. Tento proces vyžaduje úzký kontakt mezi primárním hostitelským druhem a hostitelem sekundárního druhu (Ryding, 2021). V roce 2003 se

objevil SARS koronavirus (SARS-CoV), který záhadně zmizel roku 2004. Druhým typem viru je MERS (MERS-CoV), který byl zaznamenán na Středním východě roku 2012. Třetí a nový typ koronaviru, který se objevil v tomto století, se nazývá SARS-CoV-2. Způsobuje onemocnění koronavirem 2019 (COVID-19), které se objevilo v Číně v prosinci 2019 a Světová zdravotnická organizace jej vyhlásila 11. března 2020 za globální pandemii (NIAID, 2021).

Koronavirové onemocnění je infekční onemocnění způsobené nově objeveným koronavirem (COVID-19). Velké množství lidí zasažené virem COVID-19 trpí mírnými až středně těžkými respiračními potížemi horních dýchacích cest. Horší průběh se očekává u člověka staršího věku nebo již s dřívějšími zdravotními problémy, jako jsou kardiovaskulární onemocnění, cukrovka, chronické onemocnění dýchacích cest či rakovina (WHO, 2021).

Bylo zjištěno, že do kategorie ohrožených lidí mohou spadat i jedinci s vyšší tělesnou hmotností, neboť se u nich projevil několikrát horší průběh nemoci. Avšak podle epidemiologa Berana se v čele žebříčku nejvíce vyskytují lidé trpící chronickým onemocněním plic a chronickým onemocněním srdce (Šmídová, 2020).

Projevy onemocnění se mohou u každého člověka lišit v závislosti na jeho imunitním systému, avšak k nejčastějším příznakům choroby patří: suchý kašel, ztráta chuti a čichu, bolest hlavy, svalů a kloubů, vysoké horečky, těžké dýchání a průjem. (Sauer, 2020) Inkubační doba COVIDu-19 je průměrně 5-6 dní od doby, co je jedinec infikován; nejdéle by se měl virus projevit do 14 dnů (WHO, 2020).

Jak se COVID-19 šíří

Předpokládá se, že virus se šíří hlavně blízkým kontaktem osob, kteří jsou fyzicky od sebe vzdáleni do 2 metrů (6 feet). Když lidé s COVID-19 kašlou, kýchají, zpívají, mluví nebo dýchají, tak tvoří kapénky, které v sobě nesou virus. Velikost těchto kapének se může pohybovat od větších (některé z nich jsou viditelné) až po menší, jenž jsou pro lidské oko nepostřehnutelné. Při vdechnutí těchto kapének se dostane vir do těla jedince. Dalším faktem je, že tyto částice mohou ve vzduchu setrvat po dobu několika minut nebo několika hodin. V tomto případě se jedná o tzv. šíření vzduchem. Existují případy, kdy lidé s COVID-19 infikovali ostatní, kteří byli vzdáleni více než 6 stop. Tyto přenosy probíhaly v uzavřených prostorech, které nebyly dostatečně ventilovány. Infikovaná osoba těžce dýchala, například

při zpěvu nebo cvičení. Vyprodukované částičky zůstaly ve vzduchu a následně se přenesly na jiného člověka (CDC, 2020).

Méně časté šíření je pomocí kontaminovaných předmětů nebo povrchů. Kapénky z úst mohou přistát na předmětu, kterého se člověk chytí. Poté se dotkne vlastních úst, nosu nebo očí. Máme pak o dalšího nakaženého jedince navíc.

3.2 Koronavirus v České republice

Za hlavní epicentrum nákazy v Evropě je považována Itálie, kam mnozí Češi jezdili lyžovat. První tři případy na území ČR byly potvrzeny dne 1. března 2020. Po vyhodnocení pozitivních testů na COVID-19 byli pacienti umístěni na infekční oddělení. Den na to byla svolána tzv. **Bezpečnostní rada státu**, jejíž cílem je „*podílet se na tvorbě spolehlivého a funkčního bezpečnostního systému ČR, zabezpečovat koordinaci a kontrolu opatření k zajištění bezpečnosti ČR a mezinárodních závazků.*“ (MVCR, 2021)

Postupem času se přidávalo mnohem více lidí. V začátcích se jednalo převážně o občany, kteří se vraceli ze zahraničí. Později převažovala tzv. komunitní nákaza. Během března bylo nakaženo 3 135 osob. Vláda začala vydávat opatření, která měla za úkol zabránit šíření nákazy.

K nedůležitějším opatření patřilo:

- Vyhlášení nouzového stavu na 30 dní. Jím byla vyhlášena řada mimořádných opatření, zejména omezení volného pohybu;
- uzavření základních, středních a vyšších odborných a vysokých škol;
- zákaz provozu restaurací a obchodům (až na výjimky);
- uzavření státnic hranic;
- uzavření obcí Litovel, Uničov a Červenka kvůli vysokému počtu nakažených;
- povinnost nosit zakrytá ústa a nos rouškou, šátkem či jinou pokrývkou (Vláda ČR, 2020).

Březen byl taktéž charakteristickým měsícem pro obyčejný lid. Vládní nařízení stanovovalo nosit zakrytá ústa na veřejných místech. Bohužel Česká republika zaznamenala rapidní nedostatek ochranných pomůcek pro zdravotníky i celou populaci. Tento problém byl během několika týdnů vyřešen především díky velké solidaritě a aktivitě lidí, kteří se dokázali semknout v těžké době a začali vyrábět textilní roušky. Nedostatek ochranných

pomůcek se snažily zmírnit také jednotlivé resorty – například ministerstvo spravedlnosti pověřilo šitím roušek vězně v nápravných zařízeních (Česká justice, 2021).

V dubnu velmi pomalý průběh pandemie dovolil určité uvolnění ze strany vlády, které byly různě modifikovány. Od 7. 4. 2020 vláda umožnila provozování individuálních venkovních sportů bez ochranných prostředků dýchacích cest. Poslanecká sněmovna taktéž schválila prodloužení nouzového stavu do 30. dubna. Od pondělí 20. dubna 2020 se mohli otevřít provozovny řemeslníků, farmářské trhy, autobazary či autosalony (ČT24, 2021).

V květnu roku 2020 došlo k dalšímu rozvolňování. Byla poskytnuta možnost osobní přítomnosti studentů posledních ročníků ve školách, aby se mohli připravit na maturitní, závěrečné zkoušky a absolutoria v max. počtu 15 osob. (MSMT, 2020) U žáků prvního stupně byla umožněna nepovinná osobní přítomnost žáků. U ostatních žáků pokračovala distanční výuka. (Vláda ČR, 2020) Dále byly otevřeny vnitřní prostory např. kaváren, restaurací, zoologických zahrad, hradů a zámků a mohly se konat hromadné akce do 100 osob. Od 25. května 2020 byla zrušena povinnost nošení ochranných prostředků dýchacích cest ve venkovních prostorách. Na konci května bylo zaznamenáno 9 285 případů. (Batoníček a spol, 2021)

Na začátku léta 2020 došlo k opětovnému zvýšení nakažených, ale podle epidemiologa Romana Prymuly se nejednalo o druhou vlnu. Od 8. června se mohly konat sportovní, kulturní, náboženské a jiné shromažďovací akce, kterých se účastnilo až 500 sob. Také byl vydán seznam zemí, ze kterých byl možný návrat bez omezení, tedy bez povinného PCR testu nebo karantény. Od 1. července 2020 se mimořádná opatření téměř zcela uvolnila. Obyvatelům České republiky byla zcela zrušena povinnost plošného nošení ochranných dýchacích cest (roušek). Výjimkou byly pouze lokální ohniska nákazy a zdravotnická zařízení. Myslelo se, že pandemie koronaviru je na ústupu (Šálená, 2021).

Vysoký nárůst zaznamenalo Česko v srpnu, kdy se reprodukční číslo dostalo na hodnotu 1,26 a v důsledku toho vláda nařídila opětovné nošení roušek ve veřejné dopravě a dalších vnitřních prostorách zahrnující zdravotní a sociální zařízení, úřady, školy a vnitřní společenské akce (MZRČR, 2020).

Koronavirus nabýval na intenzitě. Vláda 5. října znovu vyhlásila nouzový stav po dobu 30 dnů (Epravo, 2020). Postupně se vše zavíralo. Důležitým datem byl 7. říjen, kdy se opět uzavřely střední a vysoké školy (9. října následovaly statní) a přešlo se na distanční výuku. 30. října 2020 vláda vzhledem k vývoji epidemiologické situace rozhodla prodloužit

nouzový stav do 20. listopadu a posléze byl tento stav prodloužen až do 12. prosince 2020. Nouzový stav a s ním zavedená opatření platí i dnes, kdy je psaná naše práce (Vláda, 2020)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Jak už bylo uvedeno výše v diplomové práci, pandemie zasáhla Českou republiku v březnu roku 2020. Aby vláda zabránila v šíření nákazy, rozhodla se 13. března 2020 vyhlásit nouzový stav. S tím souvisel mimo jiné zákaz kulturních, sportovních a dalších akcí, zákaz osobní přítomnosti žáků na základním, středním a vyšším odborném vzdělání ve školách a školských zařízení a zákaz všech vzdělávacích akcí či volnočasových aktiv (Statní správa, 2020).

„10. března rozhodl starosta Junáka – českého skauta o dočasném pozastavení skautské činnosti, s platností od 11. března do odvolání“. (Neuheisl, 2020) Na vzniklou situaci navazuje téma diplomové práce, jenž se týká **mapování proměn skautského hnutí během koronavirové krize**. Důvod, proč jsme se zaměřili na dané téma je, že skauting patří do pedagogiky volného času, neboť dle Pávkové (2014, s. 7) se pedagogika volného času *„zabývá se výchovou ve volném čase, cíli, podmínkami a prostředky výchovy ve volném čase“*.

Je jisté, že hodně členů se nechtělo smířit s tímhle nařízením, neboť jedním z bodů skautského slibu je: *„duší i tělem být připraven/a pomáhat vlasti i bližním“*. Členové se nemohli scházet reálně, museli rychle najít jinou alternativu a přizpůsobit se daným podmínkám. Fungovali jako dobrovolníci mnoha služeb, anebo zakládali svá vlastní centra pomoci. Proto se snažíme zmapovat změny ve skautském hnutí během koronavirové krize.

4.1 Výzkumné cíle a výzkumné otázky

Cíl: Zmapovat skautské činnosti během koronavirové krize

Výzkumné otázky:

1. Jakým způsobem fungovalo vedení družin během koronavirové krize?
2. Jak se členové skautského hnutí adaptovali na situaci související s koronavirem?
3. Jakou formu pomoci poskytovali členové skautského hnutí?
  - 3.1. Která forma pomoci je nejvíce preferovaná?
4. Jak vedoucí hodnotí skautskou pohotovost v době koronavirové krize?
5. Do jakých kategorií spadali klienti, jenž žádali o skautskou dobrovolnickou pomoc?

4.2 Pojetí výzkumu

Chráška (2007, s. 12) vymezuje výzkum jako „*záměrnou a systematickou činnost, při které se empirickými metodami zkoumají (ověřují, verifikují, testují) hypotézy o vztazích mezi pedagogickými jevy*“. Za účelem zjištění našeho hlavního výzkumného problému jsme zvolili kvantitativní pojetí výzkumu, neboť chceme popsat, jak se změnila skautská činnost během koronavirové krize a jak se členové adaptovali na vzniklé podmínky způsobené pandemií. Dále je důležité zmapovat formy pomoci poskytované skrze skauty a zapojení členů Junáka – Českého skauta jako dobrovolníků do různých služeb. Předpokládáme, že skautští vedoucí oplývají velkým množstvím znalostí z odlišných oblastí (osobní, skautské, občanské, první pomoc, sociální), proto vykonávali celou řadu činností, které pomohly řadě lidem. Na závěr se zaměříme na hodnocení skautské pohotovosti v době koronavirové krize a kategorizujeme si klienty žádající o skautskou dobrovolnickou pomoc.

4.3 Výzkumný soubor

Základní soubor

Základní výzkumný soubor tvoří všichni členové organizace Junáka – Českého skauta. V roce 2019 bylo registrováno 64 383 členů (Mandová, © 2020). Z tohoto celku byl stanoven výběrový soubor, který musel splňovat náležitá kritéria, aby byli respondenti schopni odpovědět na dané výzkumné otázky.

Výběrový soubor

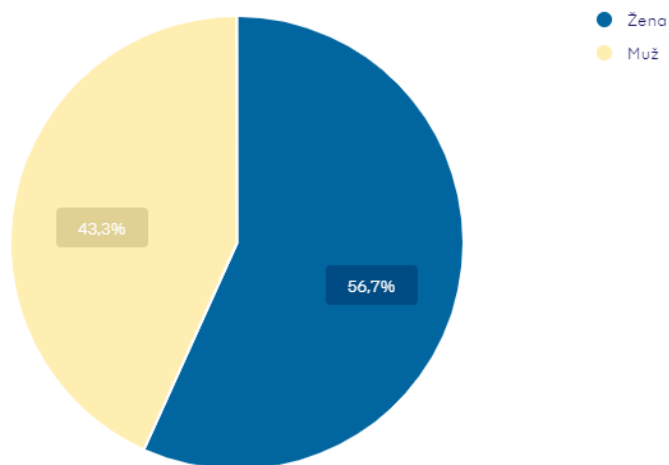
Do výzkumu byli zařazeni pouze členové Junáka – Českého skauta, kterým je více jak 16 let. Tato věková hranice byla zvolena proto, neboť se jedná o dobu, kdy se z dětí stávají sami vedoucí a mají na starost svou vlastní družinu, kterou vychovávají. Avšak pro získání dalších dat zaměřující se na dobrovolné aktivity nebo pomocnou činnost během koronavirové krize bylo nutné do výběrového souboru zařadit i členy starší 18-ti let, neboť náčelnictvo Junáka – Českého skauta zakázalo účast mladším členům na akcích, které by byly pro ně zdravotně nebezpečné. Výběrový soubor tvoří 26 154 respondentů, jenž splňují nastavené věkové podmínky

Vzorek byl získán záměrným výběrem. Byl vytvořen internetový dotazník, který byl rozeslán pomocí sociální sítě Facebook a emailu, neboť stále trvala koronavirová krize. Setrvávající situace, a s tím související vládní opatření, nedovolovala respondentům osobní vyplnění a předání dotazníku.

Byla použita metoda výběru sněhové koule, která spočívá v počátečním vyhledání několika osob a poté v kontaktování dalších členů skupiny, na které již vybraní lidé odkázali. Dotazníky poslali přes sociální sítě členům jednotlivých skautských středisek, které se postaraly o další propagaci u svých známých. Povedlo se dohromady získat 345 dotazníků. Bohužel muselo být 131 dotazníků odejmuto, neboť respondenti nevyplnili dotazník v celém jeho rozsahu a kvůli tomu nedošlo k uložení dat. Proto dále pracujeme s počtem 214 dotazníků.

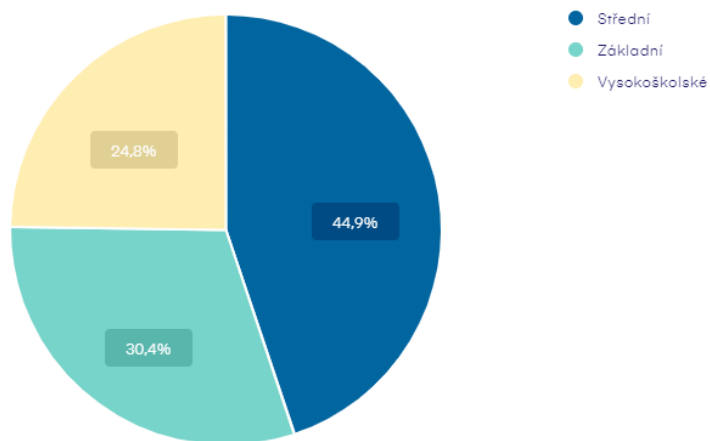
Respondenti byli převážně ženského pohlaví. Dotazníku se zúčastnilo 43,5 % (93) mužů a 56,5 % (121) žen. Respondenti odpověděli, že strávili už několik řadu let. Většina odpovědí se pohybovala v intervalu 1-20 let. Pouze 7 uvedlo, že působí ve skautu 21-25 let a hranici působení 26 let překročilo 10 účastníků. Většinu (44,9 %) dotazovaných tvořili lidé se středním vzděláním, možnost základní vzdělání vybrala třetina (30,4 %) a vysokoškolské vzdělání je zastoupeno necelými 25 %. Dále byli respondenti tázáni, z jakého kraje pocházejí. Největší počet zúčastněných pocházelo ze Zlínského kraje (38 osob). Střední příčky zaplňovali respondenti z kraje Plzeňského (29), Moravskoslezského (21) a Olomouckého (25).

1. Jaké jste pohlaví?

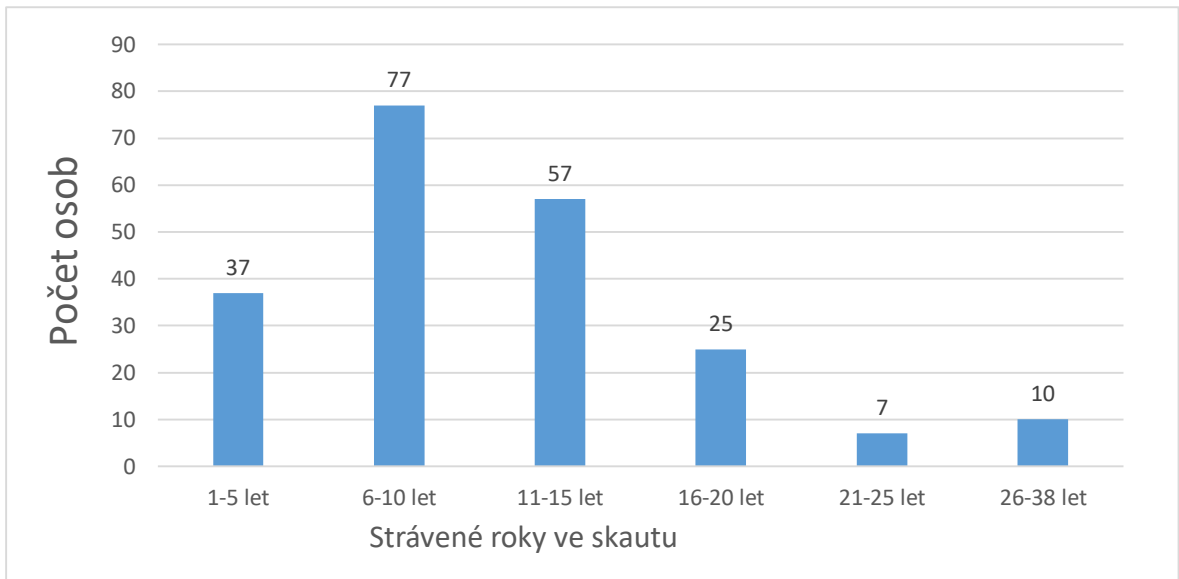

Graf č. 2

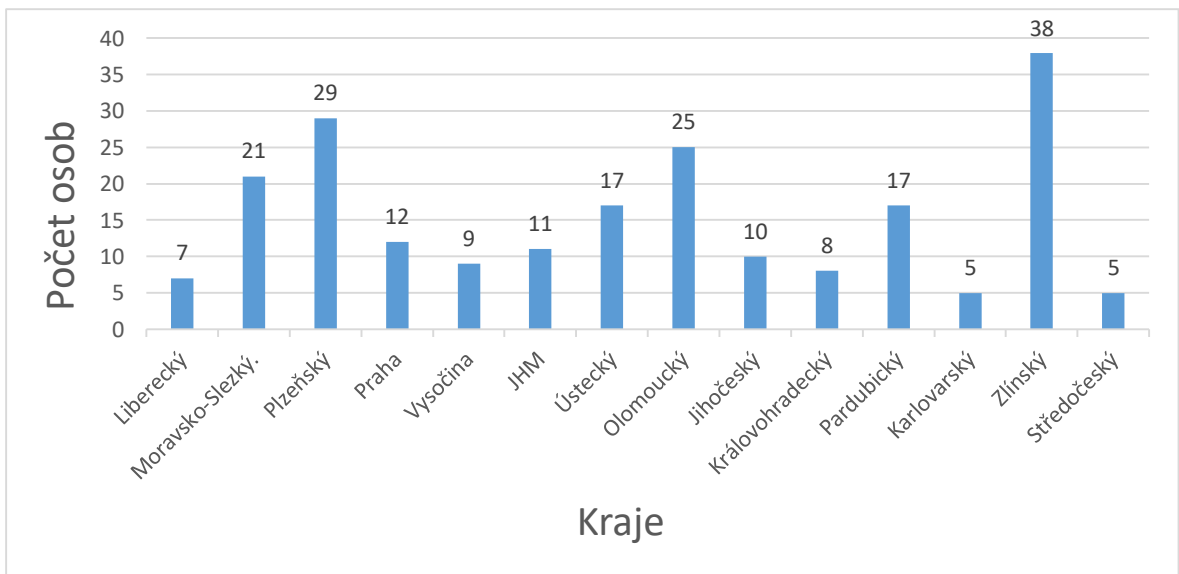
2. Jaké je Vaše nejvýše dosažené vzdělání?

Graf č. 1

Graf č. 3

Graf č. 4

4.4 Výkumný nástroj

V rámci výzkumu byla zvolena metoda dotazníkového šetření. Podle Chrásky (2007) jde o nejčastěji používanou metodu v pedagogickém výzkumu. Samotný dotazník lze definovat jako soustavu předem připravených a formulovaných otázek, na které dotazovaná osoba odpovídá písemně. Bohužel díky stávající situaci byly dotazníky poslány a následně vyplněny elektronickým způsobem. Gavora (2010) tvrdí, že cílem dotazníku je formulace konkrétního cíle a úlohy mají být koncipovány tak, aby odpovědi respondentů korespondovaly s výzkumnými otázkami, které byly zvoleny na začátku výzkumu.

Dotazník se skládá ze 48 položek, které jsou rozděleny do pěti částí a úvodu. Každá oblast je zaměřená na jednu z výzkumných otázek. Úvod dotazníku tvoří otázky, kterými zjišťujeme sociodemografické údaje respondentů. Tyto údaje budou sloužit, jak k popisu výzkumného souboru, tak k vyhodnocování. V dotazníku byly použity uzavřené, polouzavřené otázky a Likertova škála.

Druhá část dotazníku se orientuje na dobrovolnou činnost. Snaží se zjistit, zda se respondenti zapojili do dobrovolné pomoci a jaké činnosti a aktivity nejvíce vykonávali. Dále se otázky týkají skautského střediska, kterého je členem daný respondent. Zkoumáme spolupráci středisek s jinými organizacemi či institucemi a jaké množství členů střediska podalo pomocnou ruku.

Otázky ve třetí části analyzují probíhající či neprobíhající skautské schůzky během zákazu styku osob při vypuknutí první vlny pandemie v ČR. Chceme zjistit, jakým způsobem schůzky fungovaly (pokud teda probíhaly), kolik dětí se scházelo, jelikož někomu nemusel kontakt na dálku vyhovovat a jaké problémy se objevovaly při videokonferencích.

Čtvrtý blok má za úkol získat názory tázaných na virtuální schůzky, jestli k tomu mají kladný či záporný postoj a jak hodnotí komunikaci s rodiči během koronavirové nákazy. Dále jsme se zaměřovali na mladší věkovou kategorii. Ptali jsme se respondentů, jak obtížný byl přechod z běžného režimu do online režimu pro malé děti (benjamíny či vlčata a světlušky).

Poslední pasáž dotazníku se zaměřuje na hodnocení respondentů. Ptáme se, jak vedoucí hodnotí probíhající skautskou pomoc, pro jaké osoby byla pomoc určená a co koronavirová krize přinesla za pozitiva.

Jednu položku bylo nutné vyřadit z dotazníku, protože nezapadala do konceptu kvantitativního výzkumu. Tato položka obsahovala data, která by se musela analyzovat metodou kódování.

Škálování

„Jedná se o transformaci jevu nebo skupiny jevů, které se reálně vyskytují a mají určité vlastnosti, na číselně (nebo jinak) definované stupnici, která nám pomůže tento jev změřit, tj. pracovat s ním jako s číselně vyjádřenou proměnou a porovnávat mezi sebou jevy (nebo skupiny jevů) zasazené na jednu vytvořenou škálu.“ (Rod,2012, s. 7) Někdy je také označováno za prostředek, který dokáže měřit nezměřitelné. Proto se tato metoda se používá zejména ve vědách, kde se pracuje s tzv. měkkými daty, jako je například psychologie, sociologie, politologie či ekonomie.

Obecně existuje několik typů škálování, ale pro tento výzkum byla zvolena Likertova škála.

Likertova škála

Technika, která byla vyvinuta v roce 1932, je používána, aby určila míru stupně souhlasu či nesouhlasu respondentů k tvrzením, kterými jsou dotazující konfrontováni. K tomu, aby byla škála správně využita, je nutné co nejvhodnějším způsobem zformulovat konfrontující tvrzení.

Respondenti mohou vybírat z pěti odpovědí, které vyjadřují postoj ke zkoumané problematice. Škála obsahuje možnosti typu: **Velmi souhlasím, Souhlasím, Neutrální, Nesouhlasím a Velmi nesouhlasím**. Tato selekce položek, ze kterých budou vybrány náměty pro tvrzení předkládané respondentům, je důležitá, neboť s její pomocí můžeme sestavit vyvážený model s vypovídací hodnotou. Na základě zvolených odpovědí bude možné provést analýzu dat, které budou sloužit k výzkumu stanového problému v diplomové práci.

5 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT

Vnitřní konzistence škál, tzv. reliabilita, je měřena pomocí Kronbachova koeficientu α . Tento koeficient může nabývat hodnot mezi 0 a 1. Jestliže se hodnota blíží více k jedné, znamená to, že vliv náhody je minimální a výsledky testu dobře odpovídají skutečným znalostem a schopnostem účastníků. Pokud koeficient nabývá nižších výsledků, výsledky testů jsou silně ovlivněny náhodnými vlivy. Za akceptované hodnoty se považují hodnoty v intervalu mezi 0,7 a 0,95 (Chytrý a Kaufek, 2017).

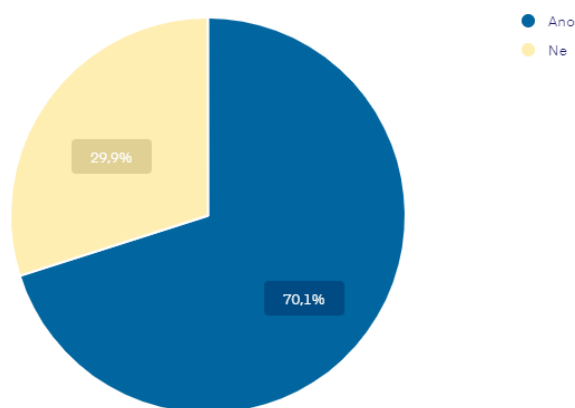
V této diplomové práci byly vypočítány dvě Kronbachovy škály. Jedna souvisí s otázkami č.18-22. První výsledek vyšel 0,81, což je akceptovatelné. Můžeme tedy uvést, že výsledky jsou spolehlivé. Druhý výsledek ale nebyl tak spolehlivý jako ten první, neboť nám vyšlo číslo 0,73. Avšak pořád se nám drží v intervalu mezi 0,7 a 0,95, takže ho můžeme taktéž uznat za spolehlivý.

Všechna získaná data byla převedena a následně spravována v programu MS Excel. Konečné výsledky výzkumu jsou graficky znázorněny ve formě grafů nebo tabulek. Vytvořený dotazník je k dispozici v rámci této práce.

6 ANALÝZA DAT

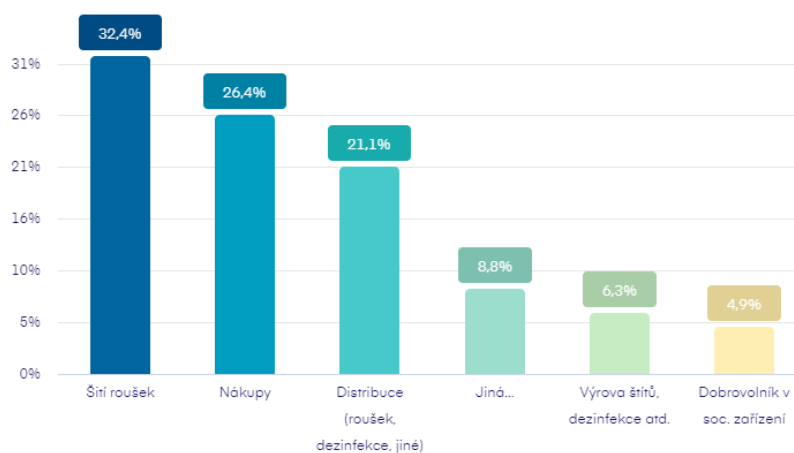
První část dotazníků zkoumala zapojení respondentů do skautské dobrovolné činnosti. Valná většina tázaných (70,1 %) odpověděla, že dobrovolnou činnost prováděla. Šlo především o šití roušek (32,4 %), nákupy potravin, léků a nutných věcí pro domácnost (26,4 %); distribuci roušek, dezinfekcí, štítů atd. (21,1 %). Menší procento (8,8 %) dotazovaných uvedlo, že poskytovali i jiné služby (doučování, venčení psů, roznos knih nebo letáků, koordinace dobrovolníků nebo dispečink). 6,3 % respondentů se přímo podílelo na výrobě štítů a dezinfekce a 4,9 % pomáhalo jako dobrovolník v sociálních službách

6. Vykonával/a jste dobrovolnickou činnost za času koronavirové krize v roce 2020?

Graf č. 5

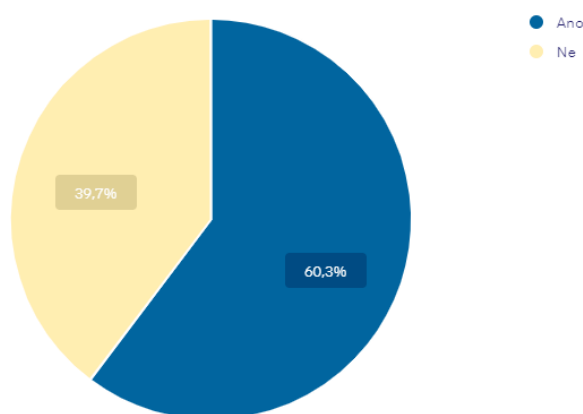
7. Jakou činnost jste vykonával/a? (Vyplňte jen v případě, když vaše předešlá odpověď byla ano)

Graf č. 6

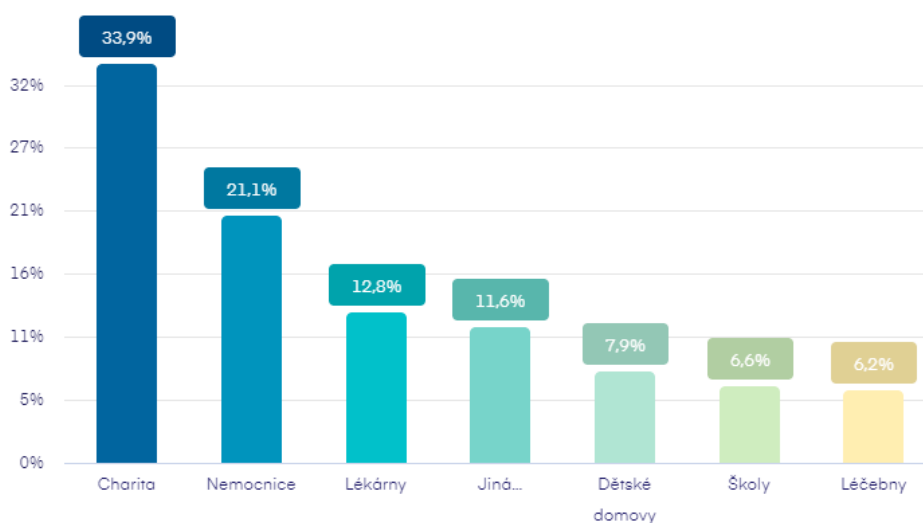
Dále autoři zkoumali spolupráci středisek s dalšími orgány nebo organizacemi. Nadpoloviční většina (60,3 %) vyplnila, že mezi jejich střediskem a dalšími institucemi probíhala určitá kooperace. Podle výsledků, převážná část skautských středisek navázala partnerství s různými druhy charit (33,9 %), s nemocnicemi (21,1 %) a lékárnami (12,8 %). Určitou část zastoupení měly i obce a města (11,6 %), která zajišťovala finanční podporu. Naopak minoritu tvořily dětské domovy (7,9 %), školy (6,6 %) a léčebny/ozdravovny (6,2 %).

10. Spolupracovalo Vaše středisko s nějakou další organizací či institucí při výkonu dobrovolné činnosti?

Graf č. 7

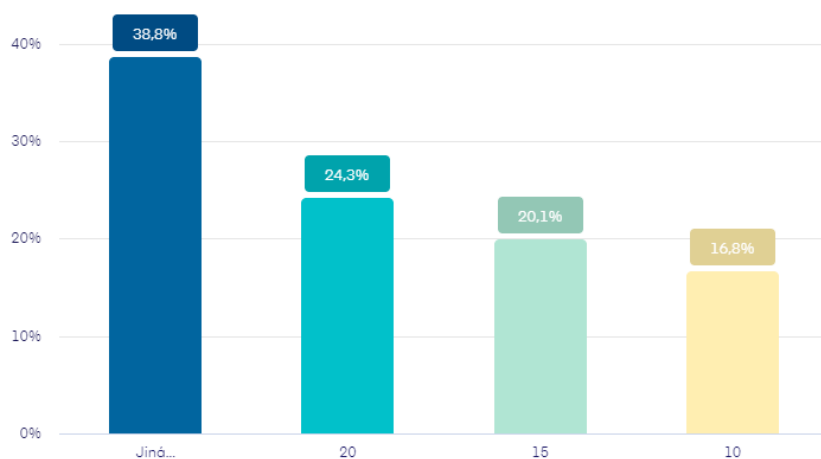
11. S jakou? (Odpovídejte, jen pokud Vaše předešlá odpověď byla Ano)

Graf č. 8

Poslední polouzavřenou otázkou, která souvisela s dobrovolnickou činností, byla, kolik členů jednotlivých středisek se zapojilo do pomocných akcí v rámci koronavirové krize. Respondenti měli na výběr z čtyř možností: 10, 15, 20 a jiné. Dotazovaní si nejvíce volili odlišnou eventualitu (38,8 %), než byla v zadání. Výsledky můžeme rozdělit do třech kategorií podle toho, jak odpovídali nejčastěji. Variantu, kdy se zapojilo více, jak 20 osob, si zvolilo 29 osob; variantu, že nevědí nebo nemají přehled o ostatních členech ve středisku si vybralo 28 lidí a tam, kde pomáhalo méně než 10 lidí, si vybralo 18 osob. Dále 24,3 % respondentů odpovědělo, že v jejich středisku se zapojilo 20 lidí; u 20,1 % respondentů to bylo 15 lidí a u 16,8 % se jednalo o 10 členů.

12. Kolik členů Vašeho střediska se zapojilo do dobrovolné činnosti?

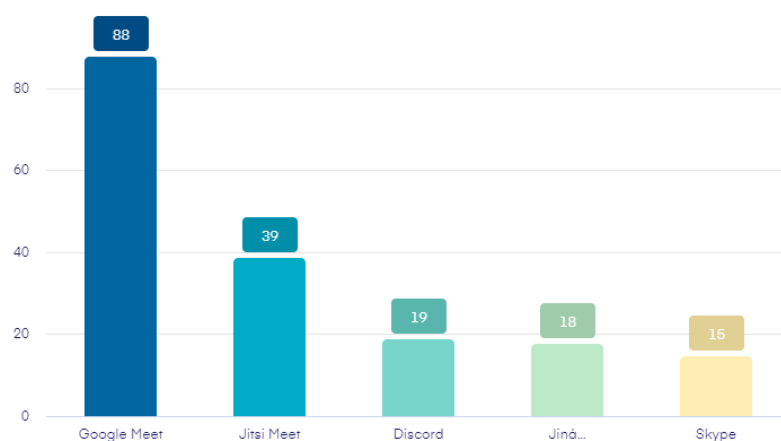
Graf č. 9

K první části, která souvisela s vykonáváním dobrovolné činnosti, se mohou přidat získané postoje/názory respondentů z otázek 33-42, ve kterých hodnotí vykonávanou aktivitu. Větší část (66,3 %) celku souhlasila s tím, že skautská pomoc v době krize byla dostatečná. Určité množství lidí (28,5 %) nemělo vyhrazený názor nebo se nemohla rozhodnout. Lidé se zapojili hned na začátku (60 %) a pomoc byla poskytnuta dostatečně včas (67 %). Skautská pomoc rozvinula spolupráci (65 %) a komunikaci (66 %) mezi skauty vykonávající dobrovolnickou činnost. Poslední otázkou v této části bylo, zda si lidé začali více vážit druhých lidí. 70 % si myslelo, že ano

Druhá část dotazníků se orientovala na vedení schůzky. Předmětem zkoumání bylo zjistit, jestli nějaké schůzky probíhaly, neboť jediná možnost, jak se setkat, byla v podobě

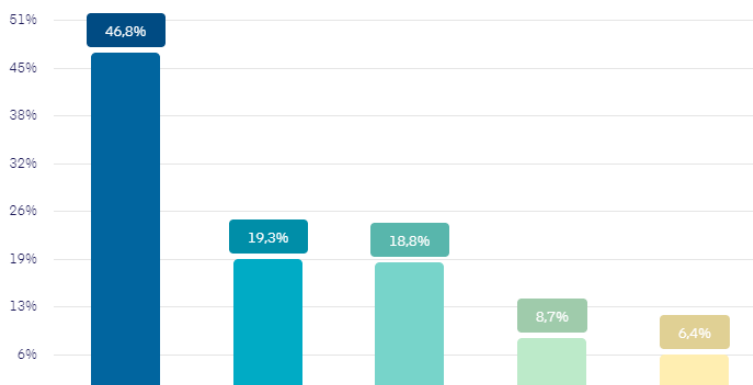
online konference nebo venku. Skoro 70 % z tázaných odpovědělo, že u nich ve středisku schůzky probíhaly. Uskutečňovaly se buď online formou, anebo se vedoucí setkávali s dětmi někde v přírodě. Ke komunikaci využívali především Google Meet nebo Jitsi meet. Během online schůzek docházelo k několika problémům. Nejvíce šlo o slabý internet, který způsoboval sekání obrazu či zvuku, občasné výpadky nebo dokonce nepřipojení se do místnosti. Dalšími častými problémy byly chaos mezi zúčastněnými, hluk a šum v prostoru, technika, slabá motivace, nevzdělanost u menších dětí atd. Avšak tyto problémy měly minimální vliv na účast dětí, protože 64 % respondentů odpovědělo, že se scházela vždy půlka nebo více než půlka členů, což se bere jako úspěch. Pouze 26 % odpovědělo, že se scházela méně než půlka družiny.

15. Jakou komunikační aplikaci jste používali při konání schůzky?

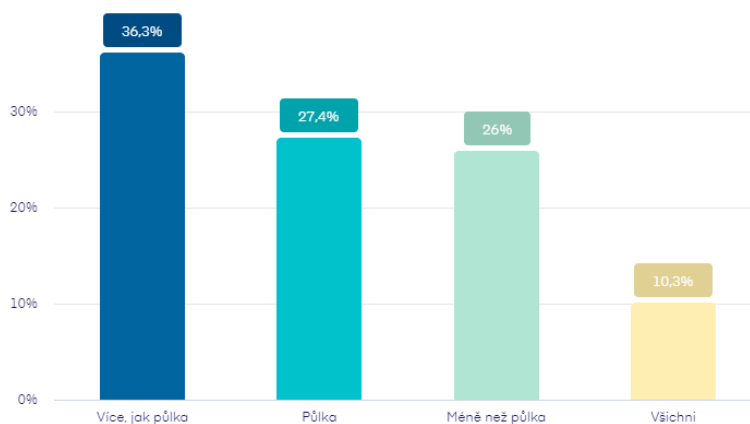
Graf č. 10

16. Jaké obtíže jste zaznamenali při online schůzkách?

Graf č. 11

17. Kolik členů družiny se průměrně scházelo na online schůzce?

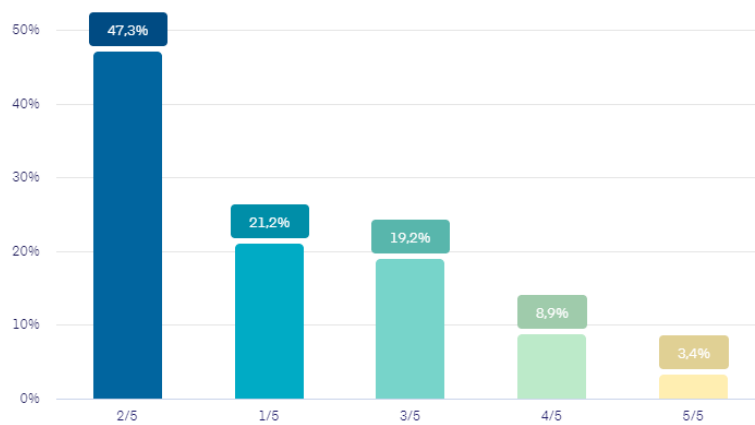

Graf č. 12

Dále autoři zkoumali, jak těžká byla příprava schůzek a jak složité bylo si zvyknout na nový režim – skautování online. Z výsledků vyplynulo, že příprava a plánování schůzek zabralo vedoucím daleko více času a bylo to především náročnější než tradiční průběh v klubovnách. V realitě se dalo vymýšlet spoustu věcí, pracovat s otevřeným prostorem a kombinovat fyzické a odpočinkové aktivity, což se u online setkáních moc nedá. Dotazující silně souhlasili, že pro mladší věkovou kategorii bylo těžké přejít z tradičního skauting režimu, kdy se vidali face-to-face, hráli různé hry, dokázali vybit přebytek energie, která byla v nich nahromaděná za celý den ve školách, do online prostoru. Je jasné, že velkou roli hrála pozornost a soustředění, které u mladších dětí není možno udržet u jedné aktivity příliš dlouho, proto je třeba vymýšlet kratší aktivity, které se častěji střídají.

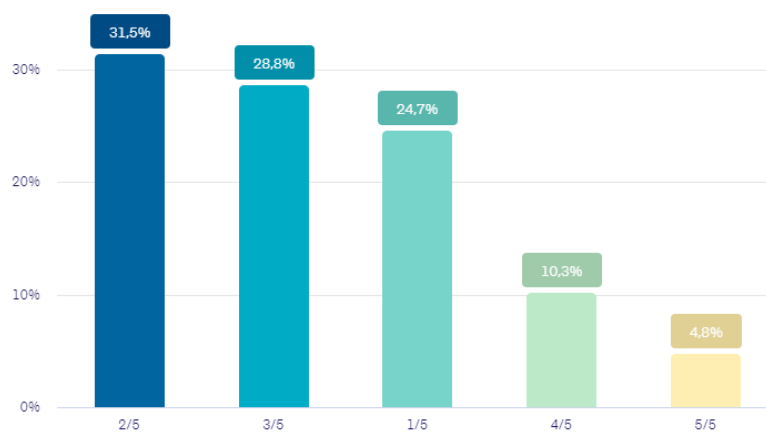
Majorita neměla problém s používáním komunikačních technologií, protože mladší členové byli zvyklí ze škol, kde probíhala distanční výuka. Skoro 70 % respondentů uvedla, že potřebovali 2-3 sezení, ve kterých se děti učily, jak daná platforma funguje a jak se mají chovat – mluví jeden, vypnout/zapnout mikrofon a kameru a umět se připojit. Dalších 23 % sdělilo, že jim trvala „příprava“ 3-5 sezení, než si členové zvykli na fungování online schůzek a seznámili se s pravidly

18. Vedení online schůzek bylo pro mě složité

Graf č. 13

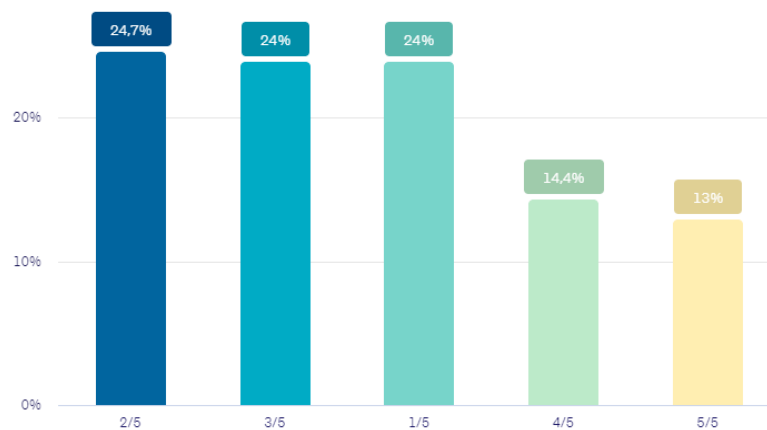
19. Plánování a příprava schůzek online byla pro mě složitá

Graf č. 14

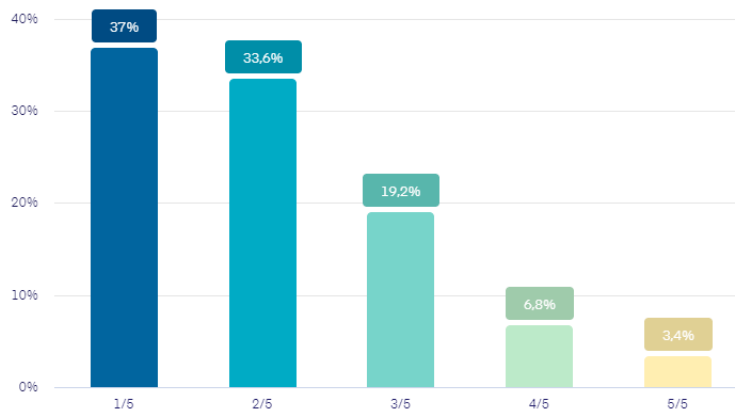

20. Příprava online schůzek mi zabrala více času než normálních schůzek

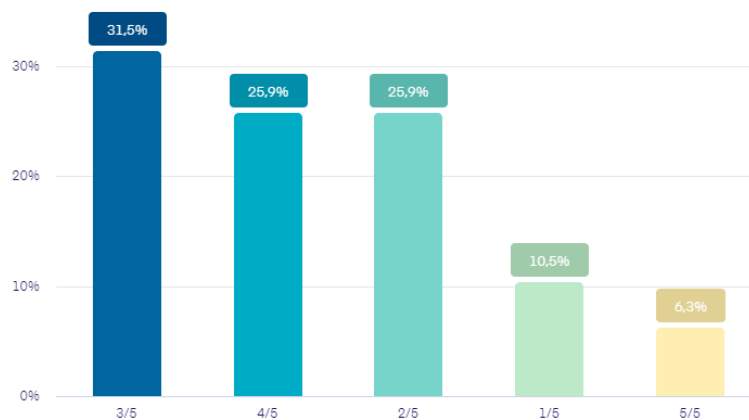
Graf č. 15

21. Pro mladší věkovou kategorii bylo těžké přejít do online prostoru

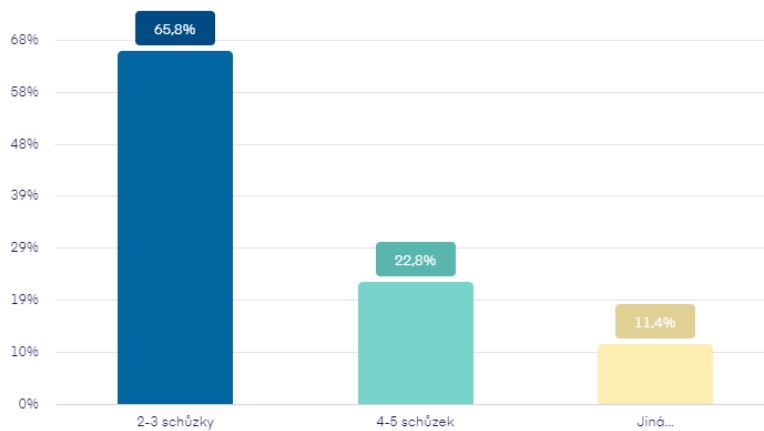
Graf č. 16

22. Pro děti bylo těžké naučit se s novou komunikační technologií

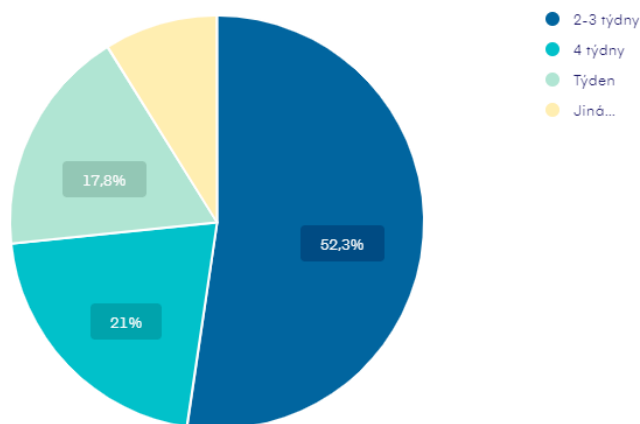
Graf č. 17

23. Jak dlouho trvalo, než si děti zvykli na novou formu schůzek?

Graf č. 18

26. Jak dlouho trvalo, než se Vaše středisko dokázalo přeorientovat na novou činnost v době pandemie?

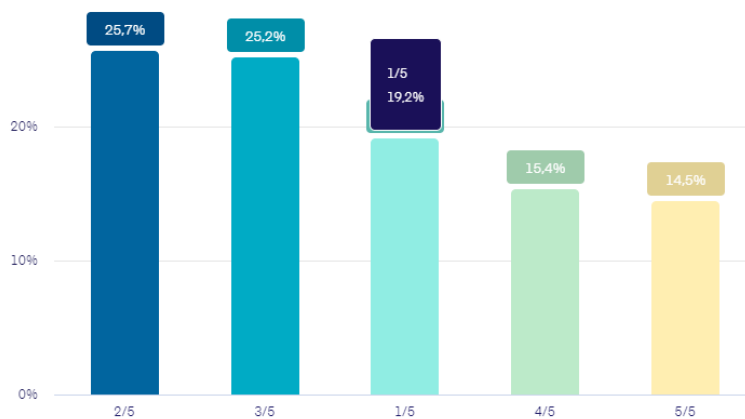
Graf č. 19

Otázky 27-48 zkoumaly postoj skautských členů, proto na zjištění výsledku byla použita Likerdova škála, která obsahovala hodnoty 1-5 (1 velmi souhlasím a 5 velmi nesouhlasím). První blok se zaměřoval na zjištění, jaký postoj zaujímají respondenti k online schůzkám. Z analýzy vyplynulo, že převážná většina respondentů (51 %) byla ze začátku skeptických vůči skautování na dálku a neuměla si představit vést schůzky v online prostoru. Tomu odpovídá i to, že třetina respondentů se dlouho rozmýšlela, zda se vůbec do online schůzek pouštět, jelikož program na dálku nenaplňuje spoustu skautských výchovných metod (příroda, družina, učení se zkušeností, program osobního růstu aj.) Pozitivní věcí bylo, že komunikace s rodiči probíhala naprosto úžasně během koronavirové krize.

Řada respondentů se shodla, že komunikace s rodiči probíhala dobře (29,4 %) či velmi dobře (16,4 %). Svě hojně zastoupení měl i neutrální postoj. K tomu se hlásilo 33,6 % respondentů.

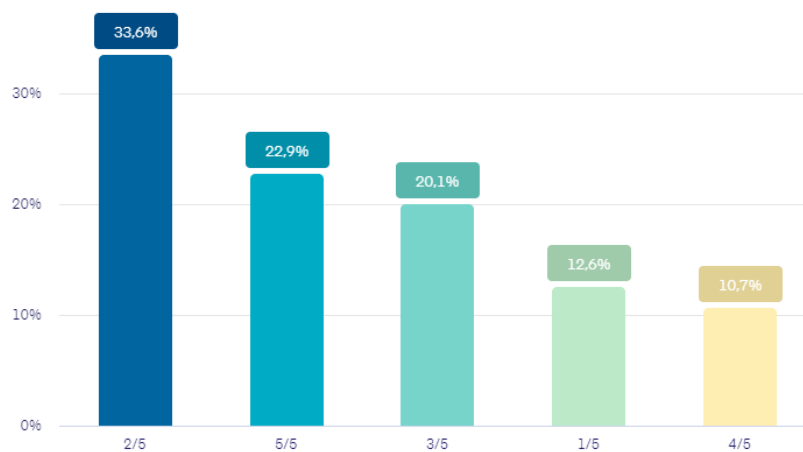
Dalším tématem byla zajímavost schůzek. 30,8 % respondentů uvedlo, že pro děti nebyla schůzka moc zajímavá. 24,3 % odpovědělo, že schůzka pro ně byla zajímavá jen někdy nebo nadšení dětí určitým způsobem kolísalo. Poslední otázka v tomto bloku se týkala technických problémů během schůzek. 27,1 % respondentů dalo najevo, že se potýkali s technickými problémy a 26,6 % odpovědělo neutrálně. Předpokladem je, že se s nějakými problémy potýkaly, ale jednalo se spíše o drobnosti. O jaké technické závady se jednalo, bylo zjištěno už dříve.

28. Hodně členů z našeho střediska bylo vůči online režimu skeptických

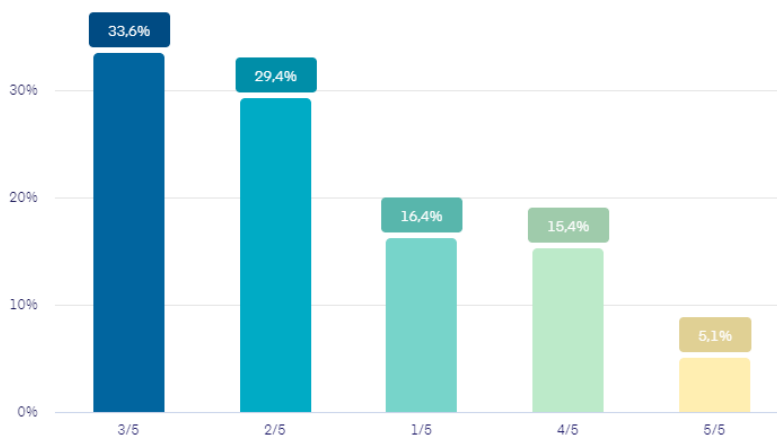
Graf č. 20

27. Dlouho jsme se rozmýšleli, zdali přejít na online schůzky

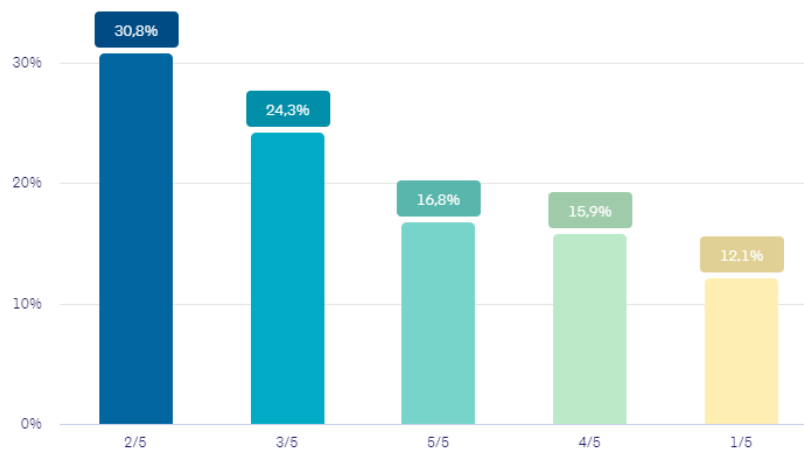
Graf č. 21

29. Jak probíhala komunikace s rodiči během koronavirové doby?

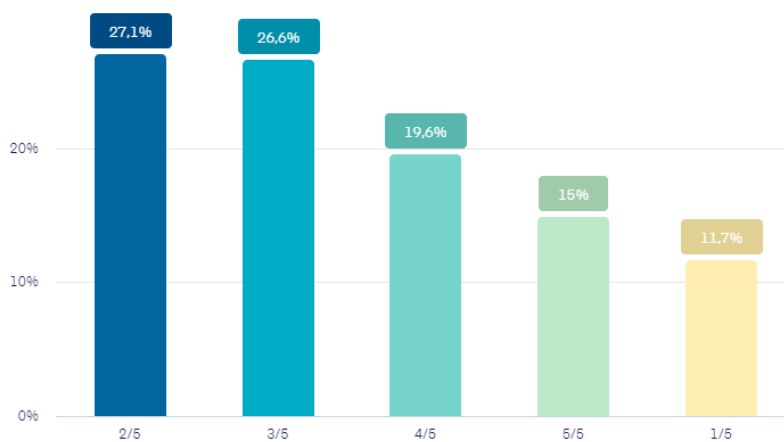
Graf č. 22

31. Pro děti NEBYLA online schůzka dostatečně zajímavá

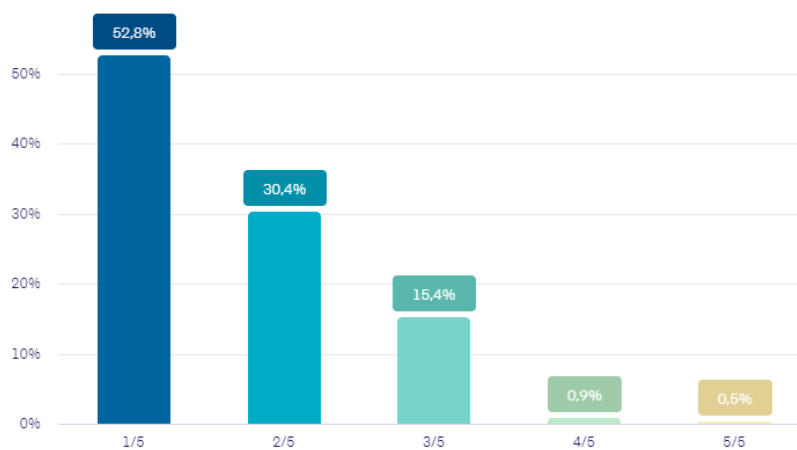
Graf č. 23

32. Měli jsme značné technické problémy během schůzek

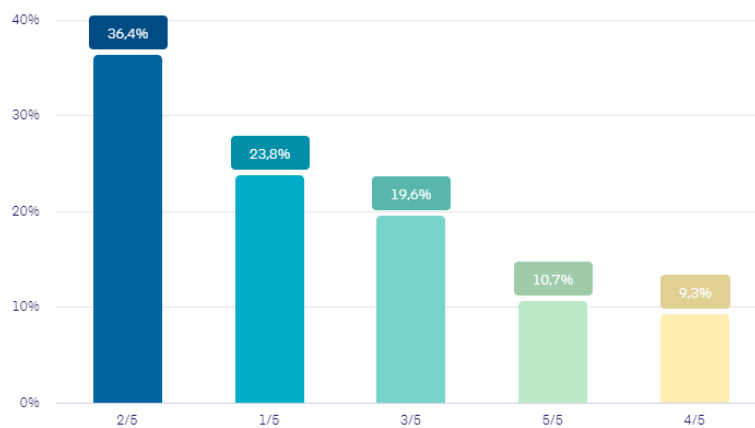

Graf č. 24

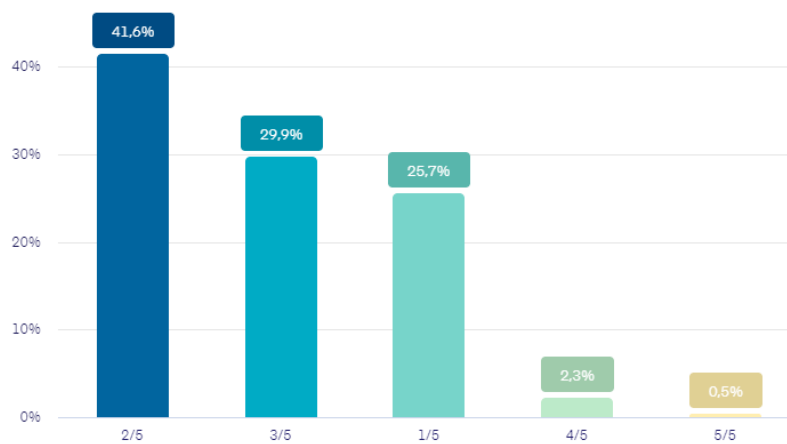
37. Zapojení skautů do dobrovolné pomoci mělo smysl

Graf č. 25

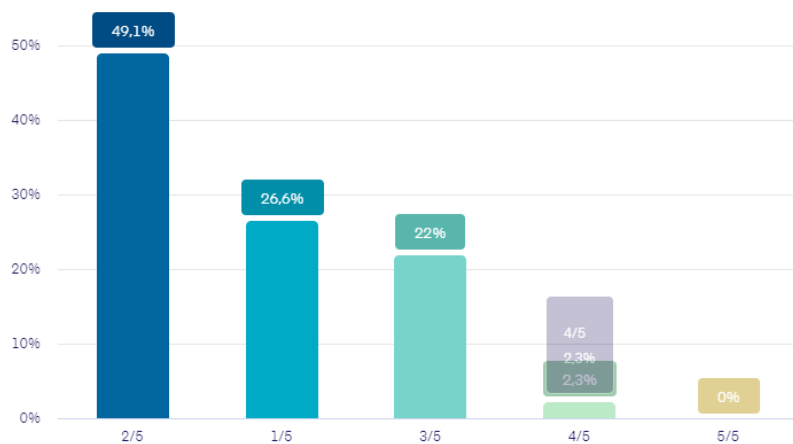
38. Do dobrovolnické činnosti jsem se zapojil hned od začátku krize

Graf č. 26

39. Pomoc byla poskytnuta dostatečně včas

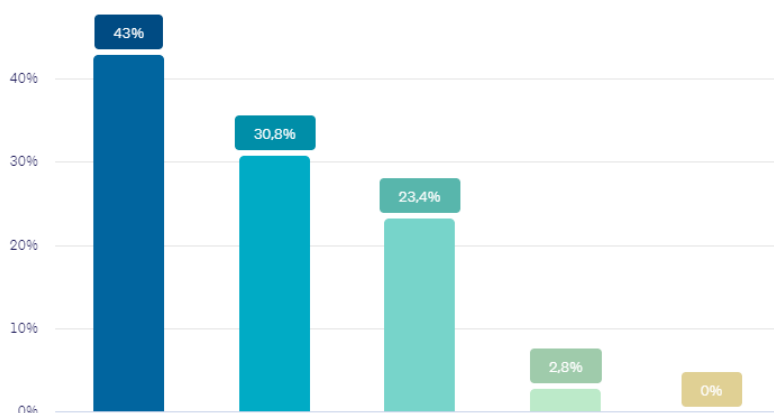
Graf č. 27

40. Dobrovolná pomoc rozvinula schopnost spolupráce mezi skauty

Graf č. 28

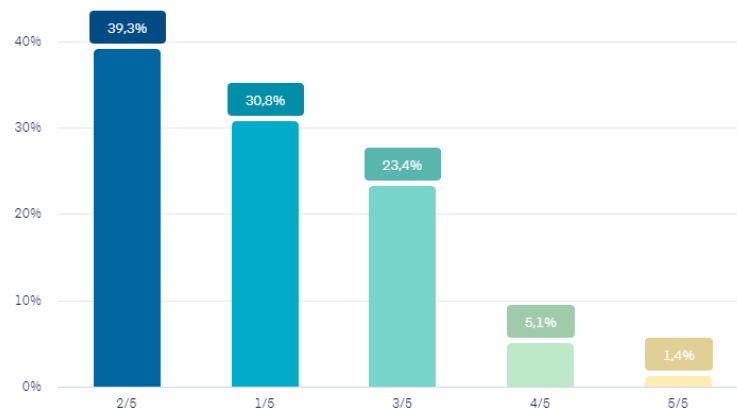
41. Dobrovolná pomoc rozvinula komunikační schopnosti mezi skauty

Graf č. 29

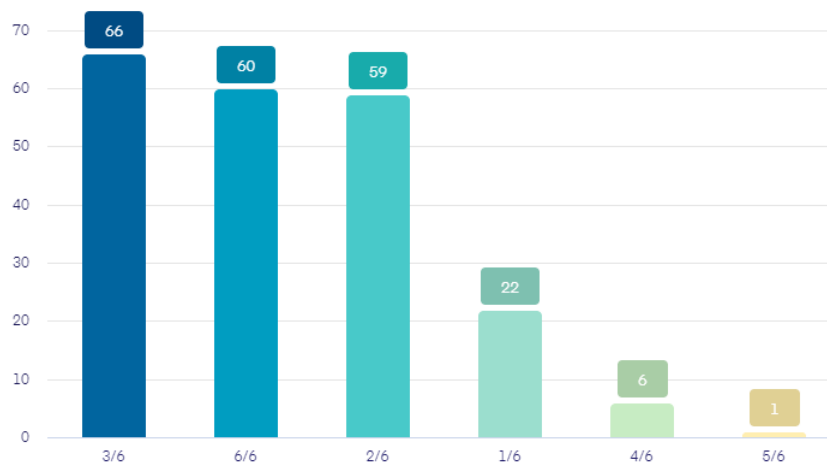
42. Lidé si začali vážit více druhých lidí

Graf č. 30

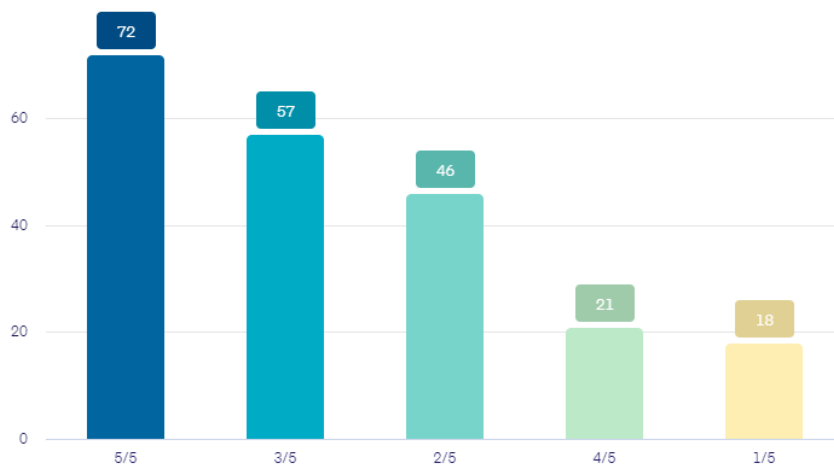
Poslední část dotazníku se zaměřovala na kategorizaci lidí, kterým byla poskytnuta pomoc. Z výsledků vyšlo, že nebyli upřednostňováni žádní klienti (starší lidé, v karanténě, problémy se zdravím). Všem se pomáhalo stejně.

44. Pomáhal/a jsem spíše lidem v důchodovém věku než lidem se zdravotními problémy

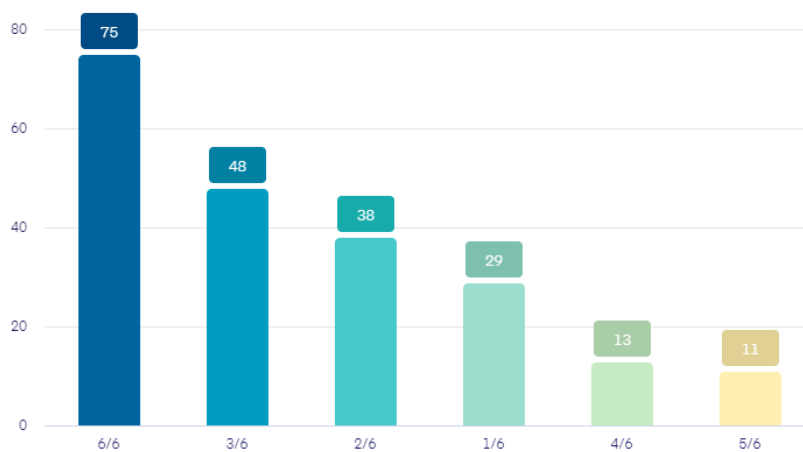
Graf č. 31

45. Pomáhal/a jsem spíše lidem, kteří se spíše potýkali se zdravotními problémy

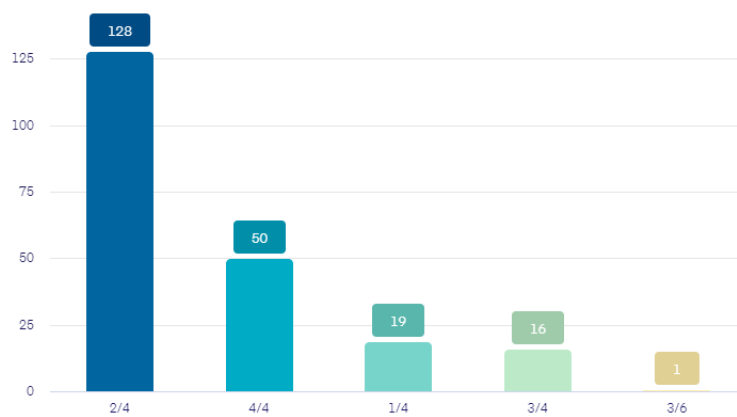
Graf č. 32

46. Pomáhal/a jsem spíše lidem, kteří byli v karanténě

Graf č. 33

47. Do jaké míry mohla skautská pomoc vyřešit jejich nutné potřeby

Graf č. 34

SHRNUTÍ VÝSLEDKU

Z výsledků vyplynulo, že ve skautských střediscích schůzky s dětmi nadále probíhaly. Bohužel museli přejít na jinou formu, neboť byl zákaz styku určitého počtu osob. Příprava schůzek pro skautské vedoucí byla složitější na přípravu oproti schůzkám v klubovnách, protože v online prostoru se nedalo vymyslet tolik aktivit, které by děti bavily. Dotázaní ve svých tvrzeních uváděli, že online schůzky nebyly pro děti stejně zábavné jako v době před koronavirovou pandemií. Podle respondentů, byl pro mladší věkovou kategorii přechod do online sektoru obtížnější. Naštěstí jim asistovali rodiče, se kterými byla výborná domluva a skvěle se s nimi spolupracovalo. Proto ten přechod nebyl pro ně tak časově náročný a celkem rychle si zvykli na nový režim a systém. Dalším faktorem, který pomohl navyknout si, byl ten, že dnešní mládež je velmi technicky zdatná, co se týče ovládání počítače či mobilního zařízení.

Určitý vliv na průběh schůzky měly i technické potíže, které se objevovaly a narušovaly chod videohovoru. Většinou šlo o slabý internet, chybějící kameru, šum a chaos v prostoru, ale nejednalo se o nic, co by zabraňovalo dětem účastnit se setkání. Avšak spoustu vedoucích středisek bylo k tomuto novému systému skeptických, takže chvíli trvalo, než se rozhodli přejít do virtuálního světa. Radši svůj čas nejprve věnovali pomocným činnostem a pak se soustředili na schůzky.

Členové se adaptovali tak, jak už bylo zmíněno. Přešli do online režimu nebo chodili do přírody, co se týká schůzek. Velká část se také zapojila do skautské pomoci, která probíhala v celostátním měřítku. Někteří nechtěli mít schůzky za obrazovkou, a proto zvolili jinou variantu, která spočívala v zasílání pracovních listů nebo různých výzev na mail, které poté vedoucí ohodnotili body.

Skautská pomoc měla mnoho podob, ale nejvíce šlo o nákupy, šití roušek a jejich distribuci. Proč se tyto dvě věci nejvíce ujaly? Nejspíš to bylo způsobeno tím, že šití roušek a nákup mohl obstarávat každý, neboť se nejednalo o složitou činnost. Stačilo mít látku, šicí stroj a člověk mohl každý den vyrobit několik roušek. Navíc člověk nemusel nikde chodit, mohl svoji výrobu započít v pohodlí domova. Hotové roušky se poté předávaly například nemocnicím, léčebnám nebo sociální zařízením. Zkrátka tam, kde jich bylo nedostatek. Co se týká nákupu, tak u něho nesměl chybět seznam věcí, které se mají dobrovolníci koupit a adresa, kam se má nakoupené zboží přinést. Vše probíhalo v rámci hygienických pravidel a bezpečnosti, aby došlo k co nejmenšímu přímému kontaktu mezi osobami.

Skautští vedoucí hodnotili pomoc velmi kladně. Převážná většina souhlasila s tím, že zapojení skautů do pomoci během koronavirové krize bylo dostatečné, brzké, rozvinulo komunikační schopnosti a spolupráci nejenom mezi členy skautských středisek, ale i mezi různými organizacemi, kteří kooperovali a taktéž se zapojovali do výpomoci nebo poskytovali finanční dotace na nákup potřebných věcí

Mezi organizace patřily charity, nemocnice, lékárny, domovy pro seniory, města či obce. Poslední zjištěnou informací bylo, že díky krizi, která nastala, si lidé uvědomili, co pro ně znamená rodina a blízcí přátelé. Začali si vážit více druhých lidí a nejenom sami sebe.

Poslední výzkumnou otázkou bylo, jakým klientům byla pomoc poskytována. Respondenti neměli vytyčenou kategorii lidí, ke kterým by se dostávala pomoc nejvíce. Rozprostřela se mezi všechny, kteří pomoc potřebovali. To znamenalo mezi seniory, lidi v karanténě, fyzicky nemohoucím aj. Pokud se však jednalo o šití roušek, tak nemuseli dobrovolníci vždycky vědět, kam jejich roušky budou putovat, a kterým lidem tak budou k dispozici.

ZÁVĚR

V diplomové práci na téma Proměny skautského hnutí během koronavirové krize bylo cílem zjistit, jakým způsobem se změnila skautská činnost, když se pandemie přenesla na území České republiky. Nastal lockdown, lidé se nemohli scházet a většina budov, institucí a organizací byla uzavřená. Hlavním cílem práce byla analýza činnosti členů organizace Junáka – Českého skauta v pandemickém období. Dílčími cíli bylo zjistit, jakým způsobem fungovalo vedení družin, jak se členové skautského hnutí adaptovali na vzniklou situaci, jakou formu pomoci poskytovali členové skautského hnutí a která byla nejvíce obsáhlá. Dále jsme zjišťovali, jak skauti hodnotí danou pomoc státu, kterou vykonávali a kterým lidem pomáhali. Koronavirus, který už rok sužuje Českou republiku, ovlivnil dění ve všech sférách. Následky se projeví téměř u každého jedince, a to zejména v oblasti psychického, sociálního a fyzického zdraví. Minimální kontakt s lidmi, zrušení kulturního života, zavření restaurací a škol mělo negativní dopad. Občané ztratili běžně zaužívané možnosti, jak trávit svůj volný čas. Taktéž panoval strach, protože jsme mohli vidět strašlivý scénář, který se odehrál v Itálii. Kolik těl bylo pohřbeno, zdravotnictví nestíhalo, obchody prázdné. Události, jako by někdo převzal z postapokalyptického filmu. Nikdo nechtěl, aby se ten stejný příběh odehrál i v České republice, a proto vláda začala jednat rychle. Hodně lidí se rozhodlo pomoci, aby tento katastrofický scénář nenastal. Dokázali se semknout. Pomoc zaštiťovaly různé organizace nebo instituce např. Skaut, na který bylo výzkumem nejvíce pohlíženo.

V jedné části výzkumu jsme se zaměřili na probíhající schůzky. Mohlo by se to hodně lidem jevit jako o obtížný úkol, neboť motivovat děti k tomu, aby seděly v klidu celou hodinu, dá práci. Proto bylo překvapivé, že se dokázala scházet více, jak půlka dětí, přestože jejich pozornost je slabá, obzvláště u těch nejmenších.

Schůzky bylo nutné různě modifikovat, upravovat, aby vyhovovaly, nejen z technických důvodů, oběma stranám. K tomu bylo zapotřebí věnovat více času přípravě programu než obvykle, protože vedoucí mohl v přírodě nebo klubovně improvizovat, neboť byl obeznámen s pracovním prostředím nebo daným terénem, což přes počítač není tolik možné.

Otázka, která nám vyplývá na povrch, zní, jestli je dobré mít online schůzky. Určitě se najdou pozitiva i negativa na obou stranách. Obrovské pozitivum spočívá v tom, že díky těmto schůzkám mají členové aspoň nějaký sociální kontakt se svými vrstevníky a

kamarády, o který přišli na hodně dlouhou dobu kvůli koronaviru. Je dobré, že nějakou tu možnost potkávat se a být v kontaktu s dalšími lidmi ty děti mají. Na druhou stranu chtít po dítěti, aby trávilo další hodinu u počítače, když má distanční výuku, která ho nutí být připoután k obrazovce celý den, je mírně znepokojivé a neztotožňuje se to se skautskou metodikou.

Tato problematika se shoduje s našimi výsledky, které nám ukázaly, že většina respondentů byla k online skautování skeptická, ale bohužel tu nebyly žádné jiné možnosti, jak by se dal vést skauting jinak, neboť nařízení vlády byla v tomhle ohledu velmi striktní. Skauti se museli přizpůsobit situaci a přejít ze zavedeného fungujícího režimu do nepoznané a nekomfortní zóny, ale jsou flexibilní a dokáží se rychle adaptovat na jakoukoliv situaci, která nastane. Někteří vedoucí našli kompromis, že svým členům například posílali určité výzvy nebo úkoly, které se daly splnit venku, aby děti vytáhli ven nadýchat se čerstvého vzduchu a okysličit si hlavu. Další se rozhodli dělat schůzky kratší nebo jednou za 14 dní.

Pozitivním důsledkem pandemie bylo to, že si lidé uvědomili důležitost a roli dalších osob v jejich životě a začali si jich mnohem více vážit. Stmelili se. Hodně občanů se i zapojilo do dobrovolné činnosti. Jednalo se o šití roušek nebo nákup potravin, což pokládáme za nejjednodušší a nejvíce dostupnou formu pomoci. Každá rouška se počítala, neboť jich bylo opravdu nedostatek, hlavně v první vlně.

Podle odpovědí respondentů nedocházelo k preferenci občanů, kterým byla poskytnuta pomoc. Kdo ji potřeboval, tak mu byla co nejdříve poskytnuta. Ať už dotyčný byl senior, a tím pádem patřil do rizikové skupiny, člověk v karanténě, s respiračními problémy nebo jinými zdravotními problémy. Každý z těchto lidí mohl zavolat na Skautské krizové centrum nebo do Skautské pomoci lékárnám a požádat o pomoc. Ta se skládala většinou z nákupů potravin a předmětů každodenní potřeby, vyzvednutí léků na e-recept, venčení psů aj.

Důvodů pro napsání této práce bylo hned několik. Jeden z hlavních důvodů bylo, že se jedná o velmi aktuální téma, neboť v čase, kdy byla vytvořena tato diplomová práce, 9. dubna 2021, lockdown stále trval a běžná skautská činnost nebyla stále obnovena. Panoval pocit nejistoty, neboť se zatím nevědělo, kdy ohlásí vedení Junáka návrat do skautských kluboven. Navíc vrcholilo období táborových příprav, které mohly přijít vniveč, protože nebylo známo, jaká nařízení budou či nebudou platit na začátku července a v průběhu srpna téhož roku.

Dalším důvodem bylo zajištění zpětné vazby ze strany vedoucích družin, která by byla schopna vznést podnět pro zlepšení, kdyby situace zůstala stejná nebo v budoucnosti nastala znova. Skauti už budou vědět, jestli se online schůzky osvědčily; jaké problémy mohou během nich nastat a čemu se vyvarovat. To samé platí u dobrovolné činnosti, kterou svědomitě vykonávali.

I když je naše práce směřována na členy Junáka-Českého skauta, tak z určitého hlediska může být přínosem i pro pedagogické pracovníky, kteří museli také přejít z nějakého dlouhotrvajícího zavedeného režimu do online prostoru. Určitě se nejednalo o nic lehkého a bezproblémového. Znenadání jim bylo oznámeno, že se uzavírají školy a výuka bude probíhat z domova za monitorem. Museli najít vhodnou komunikační platformu, která by vyhovovala jejich požadavkům a pro žáky a studenty byla srozumitelná. Museli se vžít s novým prostředím virtuálního světa.

Na závěr nezbývá než doufat, že se situace brzylepší a všechno se vrátí zpátky do normálu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BADEN-POWELL OF GILWELL, Robert Stephenson Smyth Baden-Powell. *Skauting pro chlapce*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2007. ISBN 978-80-86825-21-2.
- BECKETT, CH., a MAYNARD, A., Values and Ethics in Social Work. London: Sage, 2005. ISBN 978-1412901406.
- BLÍŽKOVSKÝ, Bohumír. *Systémová pedagogika pro studium a tvůrčí praxi: celistvé a otevřené pojetí [vzdělávání a] výchovy*. 2. upr. vyd. doplněné novým shrnujícím přehledem a problémovými úlohami. Ostrava: Amosium Servis, 1997. Dědictví Komenského (Amosium servis). ISBN 80-85498-23-5.
- ČÁBALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. Praha: Grada, 2011, 272 s. Pedagogika. ISBN 9788024729930.
- *Čekatelská zkouška*. Praha: Junák - český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2016. ISBN 978-80-7501-100-8.
- DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 237 s. Vysokoškolské učebnice. ISBN 9788073801236.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. 2010. rozš. České vyd, Brno: Paido, ISBN 978-80-7315-185-0.
- GREENE, Jeffrey. *Pandemie ptací chřipky: všechno, co o ní potřebujete vědět a jak se chránit*. Praha: Práh, 2006. ISBN 80-7252-118-7.
- Historická komise. *Cestou k pramenům skautské historické minimum*. 1994. Praha: Junácká edice. ISBN 80-85209-27-6.
- *Hledání společné cesty problému v Junáku a jejich řešení : předsněmovní diskuse v Junáku, leden 2001 : informační brožurka pro delegáty X. sněmu Junáka, pro činovníky oddílů a středisek*. 2001. Praha: Čin. ISBN 80-254-0774-8.
- HOFBAUER, Břetislav a Michal KAPLÁNEK. *Kapitoly z pedagogiky volného času: soubor pojednání o volném čase a jeho výchovném zhodnocování*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7394-240-3.

- HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004, 173 s. ISBN 8071789275.
- HRBÁČEK, Jiří. *Volnočasové aktivity v prostředí Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy Ministerstva obrany v Moravské Třebové* [online]. Olomouc, 2016 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/de2ogp/>. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika. ISBN 9788024713694.
- Chytrý, V. & Kroufek, R. (2017). Možnosti využití Likertovy škály – základní principy aplikace v pedagogickém výzkumu a demonstrace na příkladu zjišťování vztahu člověka k přírodě. *Scientia in educatione*, 8(1), 1–16.
- JANIŠ, Kamil a Jitka SKOPALOVÁ. *Volný čas seniorů*. Praha: Grada, 2016, 156 s. Pedagogika. ISBN 9788024755359.
- JANIŠ, Kamil. *Úvod do problematiky volného času*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2009. ISBN 978-80-7248-530-7.
- KANTOROVÁ, Jana a Helena GRECMANOVÁ. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky I*. Olomouc: Hanex, 2008. Vzdělávání. ISBN 978-80-7409-024-0.
- KAVANOVÁ, Alica a Štefan CHUDÝ. *Výchova a volný čas: vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005. ISBN 80-7318-266-1.
- KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012, 192 s. ISBN 9788024737102.
- KRATOCHVÍLOVÁ, Emília. *Pedagogika volného času: výchova v čase mimo vyučovania v pedagogickej teórii a v praxi*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2004. ISBN 8022319309.
- MALACH, Josef. *Teorie metodiky výchovy*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-29-7.

- MUSIL, Roman. *Pedagogika pro střední pedagogické školy*. Praha: Informatorium, 2014. ISBN 978-80-7333-107-8.
- OCHRANA, František. *Metodologie vědy: úvod do problému*. V Praze: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1609-4.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002, 231 s. ISBN 8071787116.
- PELIKÁN, Jiří. *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava: Amosium Servis, 1995. Dědictví Komenského (Amosium servis). ISBN 80-85498-27-8.
- PETŘKOVÁ, A. *Psychologie učení a vzdělávání dospělých*. Olomouc: VUP, 2006. ISBN 80-85783-63-0
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, 395 s. ISBN 9788026204039.
- PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 4., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015, 270 s. ISBN 9788026208723.
- Rod, A. (2012). Likertovo škálování. *E-Logos Electronic Journal for Philosophy*, 13, 2–14. Dostupné z <http://nb.vse.cz/kfil/elogos/science/rod12.pdf>
- ŠÁLENÁ, Hana. *Predikce účinnosti opatření proti šíření COVID-19 v ČR*. [online]. Brno, 2021 [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/q2i1q/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Josef PROCHÁZKA.
- ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák - TDC, 2012. ISBN 978-80-204-2622-2.
- ŠMÍDOVÁ, Kateřina. *Koronavirus v Africe: Nový fenomén* [online]. Hradec Králové, 2020 [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/cbql4/>. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Jan Prouza, Ph.D.
- ZAJÍC, Jiří. *Myšlenkové základy skautingu*. 2., opr. a dopl. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-86109-73-9

INTERNETOVÉ ZDROJE

- AKTUALIZOVÁNO: Harmonogram uvolňování v oblasti školství, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 31.03.2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/harmonogram-uvolnovani-opatreni-v-oblasti-skolstvi>
- BATONÍČEK a kol. "Covidový" rok. *Váhání vlády, změny strategie. Zmapovali jsme, proč je Česko v krizi - Aktuálně.cz. Zprávy - Aktuálně.cz* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/casova-osa-covid/r~fd4c3f7e0ec511eb9d470cc47ab5f122/>
- Bezpečnostní rada státu - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 31.03.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-rada-statu-234869.aspx>
- Coronaviruses | NIH: National Institute of Allergy and Infectious Diseases. *National Institute of Allergy and Infectious Diseases (NIAID)* [online]. Dostupné z: <https://www.niaid.nih.gov/diseases-conditions/coronaviruses>
- ČESKO. vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2021 [cit. 30. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-74>
- Dokument - Křižovatka. [online]. Copyright © 2014 [cit. 11.04.2021]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/dokumenty/file/511-letak-poslani-principy-a-metoda-skautingu?autologin=1>
- Fakta a čísla | skaut.cz. *Úvod | skaut.cz* [online]. Copyright © 2021 [cit. 30.03.2021]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauting/fakta-a-cisla/>
- George W. Bush in 2005: 'If we wait for a pandemic to appear, it will be too late to prepare' - ABC News. *ABC News – Breaking News, Latest News, Headlines & Videos* [online]. Copyright © 2005 [cit. 30.03.2021]. Dostupné z: <https://abcnews.go.com/Politics/george-bush-2005-wait-pandemic-late-prepare/story?id=69979013>
- Harmonogram uvolňování podnikatelských činností, opatření ve školách a v sociálních službách | Vláda ČR. *Úvodní stránka | Vláda ČR* [online]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/harmonogram->

uvolnovani-podnikatelskych-cinnosti--opatreni-ve-skolach-a-v-socialnich-sluzbach-180969/

- How Coronavirus Spreads | CDC. *Centers for Disease Control and Prevention* [online]. Dostupné z: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/prevent-getting-sick/how-covid-spreads.html>
- HUSA, P. CO JE KORONAVIRUS? | Lékařská fakulta Masarykovy univerzity | MUNI MED. *Lékařská fakulta Masarykovy univerzity | MUNI MED* [online]. Dostupné z: <https://www.med.muni.cz/aktuality/co-je-to-koronavirus>
- Junák – Český skaut, z.s. *Stanovy spolku* [online]. 29. 3. 2014 [cit. 2021-01-26]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/wp-content/uploads/2018/05/stanovy-junaka.pdf>
- MANKOVÁ, Jiřina. *Základní čísla registrace 2020. Chcete znát bližší počty?* In: *Krizovatka.skaut.cz* [online]. Praha: Český Web s.r.o, 2020, 10.03.2020 [cit. 2021-01-26]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/zpravodajstvi/5120-zakladni-cisla-registrace-2020>
- NEUHEISL, Lukáš. *Podrobné vyjádření k pozastavení běžné skautské činnosti z důvodu koronaviru - Křižovatka.* [online]. Copyright © 2014 [cit. 19.04.2021]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/clanky-na-webu/5039-koronavirus-vyjadreni-pozastaveni-cinnosti?autologin=1>
- RYDING, S. WHAT IS SPILLOVER EVENT?. *Medical News | Medical Articles* [online]. Copyright © 2000 [cit. 30.03.2021]. Dostupné z: <https://www.news-medical.net/health/What-is-a-Spillover-Event.aspx>
- SAUER, M. Lauren. WHAT IS CORONAVIRUS? | Johns Hopkins Medicine. *Johns Hopkins Medicine, based in Baltimore, Maryland* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2021]. Dostupné z: <https://www.hopkinsmedicine.org/health/conditions-and-diseases/coronavirus>
- Skautská metoda má nový prvek: zapojení do společnosti – URSUS. *URSUS – vůdcovský lesní kurz* [online]. Copyright © 2020 Junák [cit. 30.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ursus.skauting.cz/skautska-metoda-novy-prvek-zapojeni-do-spolecnosti/>
- Skripta – ČLK Seals. *ČLK Seals* [online]. Copyright © Copyright [cit. 11.04.2021]. Dostupné z: <https://clkseals.skauting.cz/skripta/> Stanovy spolku: Junák – český skaut, z.s.: In: Litomyšl, 2014

- USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 30. září 2020 | epravo.cz. *EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírka zákonů, judikatura, právo* [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 11.04.2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/usneseni-vlady-ceske-republiky-ze-dne-30-zari-2020-c-957-23280.html>
- VANĚK, Petr. HLAVNÍ OTÁZKY A ODPOVĚDI K TÁBORŮM. In: *Krizovatka.skaut.cz* [online]. Praha: Český Web s.r.o, 2020, 17.06.2020 [cit. 2021-01-26]. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/zpravodajstvi/5179-odpovedi-k-taborum>
- Vězni budou šít roušky, měsíčně zvládnou zhruba 40.000 kusů - Česká justice. *Homepage - Česká justice* [online]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2020/03/vezni-budou-sit-rouscky-mesicne-zvladnou-zhruba-40-000-kusu/>
- VLÁDA ČR. *Vládní usnesení a odůvodnění související s bojem proti epidemii*. [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 31.03.2021]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/prehled-vladnich-usneseni-od-vyhlaseni-nouzoveho-stavu-180608/#brezen>
- Vyhlášení nouzového stavu - co aktuálně platí - statnisprava.cz. *statnisprava.cz* [online]. Copyright © Copyright 2000 [cit. 11.04.2021]. Dostupné z: https://www.statnisprava.cz/rstsp/clanky.nsf/i/vyhlaseni_nouzoveho_stavu_co_aktualne_plati_20032708_18742657
- WHO | *World Health Organization* [online]. Copyright © [cit. 30.03.2021]. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1
- WHO | *World Health Organization* [online]. Copyright © [cit. 31.03.2021]. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/commentaries/detail/transmission-of-sars-cov-2-implications-for-infection-prevention-precautions#:~:text=The%20incubation%20period%20of%20COVID,to%20a%20confirmed%20case.>

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 2	46
Graf č. 1	46
Graf č. 3	47
Graf č. 4	47
Graf č. 5	51
Graf č. 6	51
Graf č. 7	52
Graf č. 8	52
Graf č. 9	53
Graf č. 10	54
Graf č. 11	54
Graf č. 12	55
Graf č. 13	56
Graf č. 14	56
Graf č. 15	57
Graf č. 16	57
Graf č. 17	58
Graf č. 18	58
Graf č. 19	59
Graf č. 20	60
Graf č. 21	60
Graf č. 22	61
Graf č. 23	61
Graf č. 24	62
Graf č. 25	62
Graf č. 26	63
Graf č. 27	63
Graf č. 28	64
Graf č. 29	64
Graf č. 30	65
Graf č. 31	65
Graf č. 32	66
Graf č. 33	66
Graf č. 34	67

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 dostupný z: https://1url.cz/DK1SS	30
---	----

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Popisek tabulky dostupné z: <https://1url.cz/MK1S0Error!> **Bookmark not defined.**

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Jaké jste pohlaví? Muž/Žena

Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání? Základní, Střední, Vysokoškolské

Jak dlouho působíte ve skautu?

Z jakého jste kraje?

Vedete družinu? Ano/Ne

Vykonával/a jste nějakou dobrovolnickou činnost v době pandemie? Ano/Ne

Jakou činnost jste vykonával/a? Nákupy /Šití roušek, Distribuce/ (roušky, dezinfekce), /Výroba dezinfekce, šití/ Dobrovolník v soc. zařízení/ Jiné

Poskytoval nějaký člen z vašeho střediska dobrovolnickou pomoc v sociálních zařízeních? Ano/Ne

O jaké zařízení se jednalo? Denní stacionáře\domovy pro senior\nízkoprahové denní centrum\Domovy se zvláštním režimem\Jiné

Spolupracovalo Vaše středisko s nějakou další organizací či institucí při výkonu dobrovolné činnosti? Ano/Ne

S jakou? Nemocnice, léčebny, dětské domovy, lékárny, školy, jiné

Kolik členů Vašeho střediska se zapojilo do dobrovolné činnosti? 10/15/20/ Jiné

Probíhaly schůzky vaší družiny během koronavirové krize? Ano/Ne

Jakým způsobem jste se scházeli s dětmi? V přírodě/Přes aplikaci/Jiné

Jakou komunikační aplikaci jste používali při konání schůzky? Jitsi Meet/Google Meet/ Skype/ Discord/Jiné

Jaké obtíže jste zaznamenali při online schůzkách? Slabí internet, Chybějící mikrofon, chybějící kamera, chybějící zařízení, jiné

Kolik členů družiny se průměrně scházelo na online schůzce? Všichni, více, jak půlka, půlka, méně než půlka, jiné

Vedení online schůzek bylo pro mě složité 1 2 3 4 5

Plánování a příprava schůzek online byla pro mě složitá 1 2 3 4 5

Příprava online schůzek mi zabrala více času než normálních schůzek 1 2 3 4 5

Pro mladší věkovou kategorii bylo těžké přejít do online prostoru 1 2 3 4 5

Jak těžké bylo naučit děti používat novou komunikační technologii 1 2 3 4 5

Jak dlouho trvalo, než si děti zvykly na novou formu schůzek? 2-3 schůzky/4-5 schůzek/ Jiné

Co jste dělali, když vedení Junáka – Českého skauta pozastavilo běžnou činnost? Nic/Začali jsme se scházet přes internet/Začali jsme s dobrovolnickou činností/Jiné

Jak dlouho trvalo, než se Vaše středisko dokázalo přeorientovat na novou činnost v době pandemie?
2-3 týdny/ 4 týdny/ Týden

Dlouho jsme se rozmýšleli, zdali přejít na online schůzky 1 2 3 4 5

Hodně členů z našeho střediska bylo vůči online režimu skeptických 1 2 3 4 5

Jak probíhala komunikace s rodiči během koronavirové doby? 1 2 3 4 5

Nevěděli jsme jakou komunikační platformu zvolit 1 2 3 4 5

Pro děti nebyla online schůzka dostatečně zajímavá 1 2 3 4 5

Měli jsme značné technické problémy během schůzek 1 2 3 4 5

Skautská pomoc byla dostatečná. 1 2 3 4 5

Do dobrovolné pomoci by se mělo zapojovat více skautů 1 2 3 4 5

Členové Junáka – Českého skauta vykonávali své úkoly svědomitě 1 2 3 4 5

Intervence členů Junáka – Českého skauta byla dostatečně rychlá 1 2 3 4 5

Zapojení skautů do dobrovolné pomoci mělo smysl 1 2 3 4 5

Do dobrovolnické činnosti jsem se zapojil hned od začátku krize. 1 2 3 4 5

Pomoc byla poskytnuta dostatečně včas 1 2 3 4 5

Dobrovolná pomoc rozvinula schopnost spolupráce mezi skauty 1 2 3 4 5

Dobrovolná pomoc rozvinula komunikační schopnosti mezi skauty 1 2 3 4 5

Lidé si začali vážit více druhých lidí 1 2 3 4 5

Dobrovolná pomoc prohloubila vztahy mezi členy Junáka – Českého skauta 1 2 3 4 5

Pomáhal/a jsem spíše lidem v důchodovém věku než lidem se zdravotními problémy 1 2 3 4 5

Pomáhal/a jsem spíše lidem, kteří se spíše potýkali se zdravotními problémy 1 2 3 4 5

Pomáhal/a jsem spíše lidem, kteří byli v karanténě 1 2 3 4 5

Do jaké míry mohla skautská pomoc vyřešit jejich nutné potřeby 1 2 3 4 5

Stávalo, že klienti zneužívali skautské krizové pomoci? Ano/Ne